

STEV. 12. LETO IV.
 TEDNIK ZA POLITIČNA, GOSPODARSKA IN KULTURNA VPRAŠANJA
 Lastniki in uredniki: Okrajni odbori OF Črnomelj, Kočevje in Novo mesto - Izbaja vsak petek - Odgovorni urednik Tone Gošnik - Uredništvo in uprava: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 25 - Poštni predal 33 - Telefon uredništva in uprave 127 - Tekoči račun pri Narodni banki v Novem mestu: 616-T-181 - Letna naročnina 400 din polletna 200 din, četrtletna 100 din - Tisk tiskarne "Ljudske pravice" v Ljubljani

Dolenjski list

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE DOLENJSKIH OKRAJEV

KREPKO PO ZAČRTANI POTI

Ne samo po imenu - tudi po svojem delu postajajo zadrage zares kmetijske - Carstvu poslovodij so odbile urice komandiranja - Lep napredek združnih odsekov

Občni zbori splošnih kmetijskih zadrug so v preteklih tednih pokazali lep napredek in viden razvoj združništva v novomeškem okraju. Napredek ni le v tem, da so skoraj vse zadrage zaključile lansko poslovno leto z večjimi oz. manjšimi dobički (ki znašajo po dosedanjih poročilih nad 60 milijonov dinarjev!), ampak predvsem v precej večjem zanimanju kmetov za delo in načrte svojih zadrug. Ne samo po imenu, temveč po vsebini in obsegu dela svojih odsekov postajajo naše kmetijske zadrage v resnici kmetijske.

Nov gospodarski sistem proste ponudbe in povpraševanja je vnesel bistvene spremembe v delo kmetijskih zadrug. Zadrugniki čedalje bolj vedo, da je v njihovih rokah gospodarski razvoj domačega kraja. Nič ni zato čudnega, da je bila udeležba na občnih zbora veliko boljše kot v prejšnjih letih in razpravljanje precej živahnije kot ob polletnih občnih zbora. Povprečno se je vsakega zbora udeležilo v okraju po 125 članov zadrug, kmetov, gospodinj in odrasle mladine. Najboljša udeležba je bila v Dobriču: zbora kmetijske zadrage se je udeležilo blizu 300 ljudi, ki so živahno razpravljali o delu zadrage in razdelitvi ustvarjenega dobička. Odločili so se predvsem za podporo živinoreji in sadjarstvu, ki bosta kraju prinašala v bodoče največ koristi. Na delavnik je n. pr. v Velikem Gabru velika večina zadrugnikov vztrajala na občnem zboru od 9. do 16. ure popoldne. S Primskovega so manjkali na občnem zboru zadrage le štirje kmetje, 52 pa jih je prišlo. Dober občni zbor so imeli v Birčni vasi, kjer so temeljito pretresli predlog o novem upravnem odboru zadrage. Na vodilna mesta so izbrali poštene zadrugnike, dobre kmete in zavedne državljane, ki so za napredek.

Precej znakov prepričljivo govori o tem, da kmetje-člani zadrug niso več

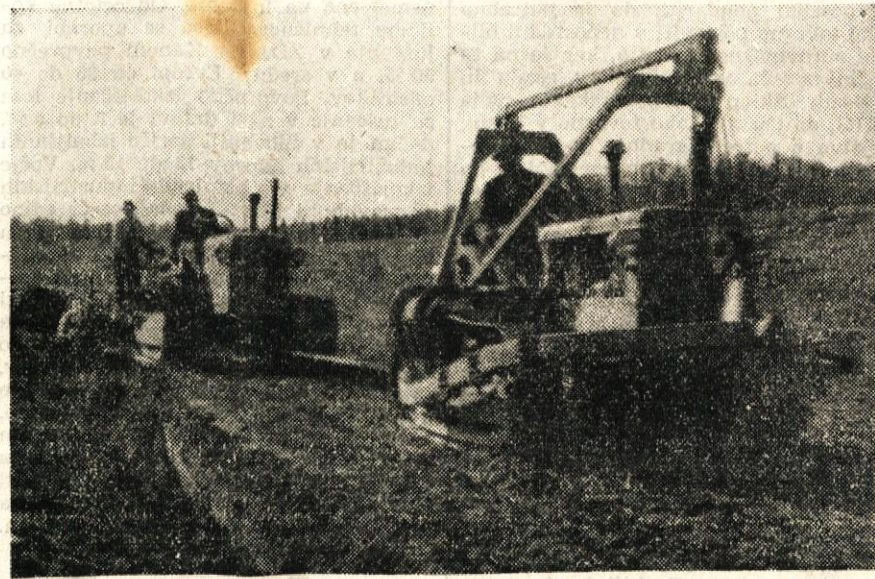
brezbržni za delo upravnih odborov. V Brusnicah, kjer se predsednik zadrage sploh ni pripravil na občni zbor in je v petih stavih hotel povedati poročilo o enoletnem poslovanju zadrage ter njenih odsekov, so kmetje glasno in odločno povedali, da s takim »poročanjem« niso zadovoljni in da tudi takih »predsednikov« v zadrugi več ne potrebujejo. Izvolili so novo vodstvo. — V Smarjeti, kjer so občni zbor sklicali dvakrat, je 80 kmetov živahno razpravljalo v življenju in delu domače zadrage. Le-ta je bila doslej slaba, vodstvo pa ni imelo pravih odnosov do članstva. Kmetje so odločili, da zadrugo podprejo: »izvoliti pa moramo boljše vodstvo, dvigniti deleže in vsi se moramo brigati za njeno delo« so sklenili. V novi upravni odbor so med ostalimi izvolili tudi večjega kmeta Vidriha. Ta pa se je ob glasovanju za najete kredite za boljše poslovanje zadrage uprl, češ, kaj bi podpirali osebenke. Na licu mesta so ga zadrugniki razrešili članstva v upravnem odboru. Če bodo delali tako odločno v prid združnega razvoja, bo stanje tudi v Smarjeti prav gotovo kmalu drugače kot je bilo doslej.

V St. Lovrencu, Sentrupertu in drugje je prišlo na očne zbore kmetijskih zadrug precej nečlanov, ki so se oglašali k besedi in predlagali to in ono. V St. Lovrencu so celo glasovali pri volitvah in je bil prvi občni zbor prav zato razveljavljen. V Sentrupertu pa so pri volitvah povabili člane zadrage najprej in samo ti so odločili o svojem vodstvu. Zanimivo pa je, da se je na zadrugo ob njenem letnem obračunu spomnil marsikdo, ki je dozdaj sploh ni poznal. Pokazalo se je, da bo treba v mnogih krajih razširiti članstvo v zadrugah.

Uslužbeni kmetijskih zadrug, predvsem pa poslovodje, so imeli v zadnjih letih odločujočo besedo v vodstvu zadrage. Ne predsednik in ne tajnik marsikje nista pomenila nič — vse pa je bil poslovodja. Letošnji občni zbori so pokazali, da se je čut odgovornosti kmetov-zadrugnikov občutno dvignil tudi na tem področju. Kmetje so pokazali v razpravljanju, da čutijo s svojimi zadrugami, da so njihova last, da so sami odgovorni za najemanje kreditov, uspešno poslovanje odsekov itd. Se se pojavljajo težnje spekulativne, da bi pri poslovanju zadrug vlekli svoje profite, budnost zadrugnega članstva pa take spekulacije čedalje bolj onemogočuje. Nekdaj neomajno carstvo poslovodij, pred katerim je stal kmetič s klobukom v roki, se je vendarle po-

drlo. Ljudje so spoznali, da demokracija tudi v zadrugi ni prazna beseda, celo več — da brez nje ne more biti uspeha in napredka.

Razveseljiv je razmah živinorejskih in tudi drugih odsekov pri KZ. Sprejemanje živine v rodovnike, uvajanje mlečne kontrole, skrb za plemensko pasemsko živino itd., vse to govori o napredku. Iz dolenske zaostalosti se brez skupnega sodelovanja in združne pomoči ne bomo nikdar izklopali. Čedalje bolj postaja ta preprosta resnica razumljiva širokim množicam za-

80 in 90 cm globoke brazde je v minulem tednu zarezal plug-velikan v celino, ki jo rlogajo zadrugniki na Trški gori. Plug vlečeta dva traktorja

družnikov, ki se na uspehih najboljših zadrug prepričujejo, da posameznik samo s svojimi skromnimi sredstvi ne bo zmogel obnove v vinogradništvu, sadjarstvu, živinoreji itd.

Razširjen delokrog odsekov je bil lani tudi vir lepih dobičkov. Značilno za zadrage, ki so pretežno trgovskega značaja (kot n. pr. Novo mesto, Straža, Toplice itd.), je dejstvo, da so dobiček vložile v obratna sredstva. Nasprotno pa so druge zadrage vložile večino dobičkov v poslovanje odsekov, nabavo umetnih gnojil za člane, podpore za elektrifikacijo (za katero so namenile vse KZ v okraju 4 milijone in 400 tisoč dinarjev) in podobno.

Za razliko od prejšnjih let, ko smo morali v številnih zadrugah govoriti le o izgubi in nezanimanju članov za delo zadrage, pa so letošnji občni zbori pokazali, da so stekli zadrugniki na pot, ki vodi do gospodarskih uspehov in napredka naših krajev. Po tej poti pa je treba krepko stopati naprej. Dosedanji uspehi nam jamčijo, da je edino pravila, odvisna pa je od volje in pomoči vseh članov naših splošnih kmetijskih zadrug.

Vremenska napoved

za čas od 27. marca do 5. aprila
 Padavine okrog 28. in 31. marca ter 4. aprila. V ostalem lepo pomladansko vreme.

Uspel sestanek dopisnikov v Kočevju

Na nedavni sestanek dopisnikov je okrajni komite ZKS v Kočevju povabil na razgovor sodelavce vseh časopisov kočevskega okraja. Poleg članov okrajnega komiteja se je razgovora udeležilo še 38 priložnostnih in stalnih dopisnikov iz vseh panog gospodarstva, prosvete in članov množičnih organizacij. Ker je vsebina posveta in nakazana problematika važna ne samo za navzoče dopisnike, pač pa tudi za ostale dopisnike kočevskega in ostalih okrajev, navajamo nekaj najvažnejših vprašanj, ki naj služijo vsem dopisnikom kot navodilo ali napotilo pri dopisovanju.

Na splošno velja, da je treba pisati bolj konkretno, bolj kritično in z globljo vsestranko obdelavo stvari, vendar pa kratko in jedrnat. Pri vsaki stvari je treba obdelati dobre in slabe strani in nakazati bodoči razvoj. Dopisnik mora opisovati življenje takšno, kakršno je. Pri nas na Dolenjskem je še mnogo neobdelanega in neobjavljenega zgodovinskega gradiva iz časa NOV. Vse resnične dogodke je treba zapisati in objaviti, da se ohrani našim potomcem. Zlasti velja to za partizansko kočevsko, na primer: konferenca aktivistov na Pugledu v aprilu 1943, napad na Kočevje, razoroževanje Italijanov pri Kočevju, partizanske bolnišnice na Kočevskem, tehnika (partizanska tiskarna Triglav na Snežniku, ki je imela lastno elektrarno), bombardiranje Sodražice, požiganje kočevskih vasi, volitve prvih narodnoosvobodilnih odborov, Zbor odposlancev slovenskega naroda v Kočevju, sodni proces proti izdajalcem, uničenje Grčaric in Turjaka, kurirske stanice, Zbor okrožnih aktivistov v Čabru itd. Pisati je treba več o naših starih aktivistih in borcih ter njihovih družinah. Primerov, kot je t. v. Križman v vasi Tržič, ki so mu okupatorji in domači izdajalci ubili ženo in pet otrok, njegovi drugi ženi pa

moža in dva otroka in imata sedaj v svojem domu 9 spomenic, takih primerov je na Kočevskem in po vsej Dolenjski še veliko. Te ljudi je treba obiskati in pisati o njih.

V razgovoru so sami dopisniki nakazali še vrsto problemov, ki so premalo ali nič obdelani v časopisu. To so n. pr. gospodarska vprašanja. Kako žive in delajo posamezni delovni kolektivi, kako se trudijo za razvoj podjetja (ali pa se trudijo samo za dosego plačnega fonda in razdelitev dobička?), ne glede na bodoči razvoj celotnega gospodarstva in potrebe družbe, kot je to že več primerov in pod. Do danes se v glavnem še nihče izmed kočevskih dopisnikov ni dotaknil n. pr. razvoja rudnika in vloge proletariata tega rudnika pred, med vojno in po vojni in pogledov na nadaljnji obstoj tega rudnika. Nihče se ni dotaknil problema, da imajo na primer krave na državnem posestvu mnogo boljše »stanovajske« pogoje kot delavci, ki delajo na posestvu. Mnogo premalo obdelujejo dopisniki razna komunalna vprašanja, gradnjo potov in cest, modernizacijo in razširitev industrijskih in obrtnih obratov, agrarno reformo, elektrifikacijo vasi, obnovo itd. Nakazovanje gospodarskega razvoja posameznega okraja v okviru skupnosti je važna naloga dopisnikov. Borba proti kriminalu in pjančevanju, borba za pravilno vzgojo mladine, za ljudsko prosveto in boljše higienske pogoje, vse to je obširno področje za dopisnike.

Premalo je bilo do sedaj pisanja o kmetijstvu, o uspehih in neuspehih v kmetijskih zadrugah. Na državnih posestvih so bili že doseženi lepi uspehi, toda o teh niso dovolj seznanjeni kmetovalci. Mlečnost krav na državnih posestvih v Kočevju se je že dvignila za 500 litrov nad povprečje v Sloveniji. Kakšne koristi imajo kmetovalci od

TOVARIŠICA VIDA TOMŠIČ je predavala na novomeški Ljudski univerzi

V sredo, 18. marca zvečer, je doživela novomeška Ljudska univerza svoj doslej največji obisk poslušalcev: 600 Novomeščanov in dijakov srednjih šol je napolnilo dvorano Doma ljudske prosvete do zadnjega kotička. Obisk tovarišice Vide Tomšič, org. sekretarja CK ZKS in ljudskega poslanca novomeškega okraja, smo pozdravili z razumljivim veseljem in iskreno pozornostjo, ki jo uživa tovarišica Vida na Dolenjskem.

»Vtisi s potovanja po Indiji«, s katerimi nas je seznanila predavateljica, ki je bila kot članica jugoslovanske delegacije Dobre volje lani v decembru

v Indiji, so nam približali številne socialne, gospodarske, kulturne in ostale probleme države, ki vlaga vse napore v osvoboditev iz stoletne zaostalosti. Za vseskozi zanimivo pripovedovanje smo se tovarišici Vidi Tomšič zahvalili s prisrčnim, dolgotrajnim aplavzom in željo, da bi jo lahko v naši sredini spet kmalu pozdravili!

Posnemanja vreden sklep novomeških ribičev

Ribarska zadruga v Novem mestu ja na svojem občnem zboru 8. marca sprejela sklep, da se zadruga likvidira

Na predlog tovarišev Jernejčiča in Zmavca je bil sprejet sklep, da zadruga iz svoje preostale imovine podari 10.000 dinarjev za spomenik padlih borcev v Novem mestu in 10.000 dinarjev za spomenik žrtvam fašističnega terorja na Rabu.

Dosedanjemu blagajniku Jerančiču in tajniku Zbačniku je skupščina priznala za njun trud po 4000 dinarjev nagrade. Od tega sta darovala vsak po 2000 dinarjev za spomenik padlih borcev v Novem mestu. —c

Ustanovni občni zbor Društva prijateljev Bele krajine bo 2. aprila v Ljubljani

V četrtek, 2. aprila 1953, bo zvečer ob 20. uri v Domu sindikatov v Ljubljani, Miklošičeva cesta, ustanovni občni zbor novega Društva prijateljev Bele krajine. Vsi, ki vam je pri srcu napredek Bele krajine, udeležite se tega zbora in obvestite o tem tudi svoje znance in prijatelje.

Šola na Vinomeru ima lepe uspehe

Na pobudo AFZ in ob podpori okrajnega ljudskega odbora Črnomelj je bila leta 1951 ustanovljena v Vinomeru 6-mesečna kmetijsko gospodinjstva šola. Navzlic majhnim izkušnjam in raznim težavam je dosegla že v prvem letu lepe uspehe, pokazalo pa se je, da je šest mesecev pouka premalo. Zato je bila lani učna doba podaljšana na eno leto. Enoletna šola se je začela jeseni z 20 učenkami. Dekleta so že ob koncu polletja pokazala pravo lepe uspehe, saj ima samo ena iz enega predmeta slabšo oceno.

Najboljša učenka je sekretarka vaškega aktiva iz Slamne vasi Stanka Slanc, pa tudi Slavka Sercer iz Kočevja, ki je najmlajša v šoli, se zelo pridno uči. Sicer pa so vse pridne ter so upravnica in strokovne učiteljice z njimi nad vse zadovoljne. Pouk je zelo obširen in zajema vse, kar mora znati dobra gospodinja, upravnica kuhinje ali vzgojiteljica. Dekleta so razdeljena

na tri skupine, tako da se izmenoma uče vsega od kuhe in pripravljanja jedil, serviranja, urejanja stanovanja, krpanja, likanja in ročnih del do naprednega obdelovanja zemlje, urejanja vrta in gojitve malih živali.

Za lastno kuhinjo potrebuje šola košček zemlje, kjer bi dekleta same pridelale potrebno zelenjavo. Dosedaj so jo morale kupovati pri državnem posestvu v Vinomeru. Upamo, da bi se dalo z medsebojnim dogovorom doseči, da bi posestvo košček zemlje, ki jo v Vinomeru ne manjka, odstopilo šoli. R. F.

OBVESTILO

Današnji številki prilagamo polnočnice za vse tiste naročnike, ki še niso poravnali naročnine za prvo ali drugo tromesečje leta 1953. Lanskim zaostankarjem smo poslali opomine pretekli teden. Vse naročnike, ki so v zaostanku z naročnino, prosimo za takojšnje nakazilo. Brezplačno nezgodno zavarovanje velja za naše naročnike le, ako je naročnina poravnana vsaj do 15. v mesecu. Uprava Dolenjskega lista

Gozdarsko avtopodjetje v Kočevju prevzelo patronat nad osnovno šolo

Delavski svet Gozdarskega avtopodjetja v Kočevju je na svoji zadnji seji sklenil, da prevzame pod svoj patronat osnovno šolo v partizanskem kraju Banja Loki. Tu so belogardisti in Nemci požgali osnovno šolo v decembru 1944. Letos bodo domačini začeli graditi novo šolo, pri čemer bodo imeli vso pomoč delovnega kolektiva GAP v Kočevju, ki naj bi dobil posnemalce tudi pri drugih podjetjih in delovnih kolektivih.

GLAVNI ODBOR POČITNIŠKE ZVEZE SLOVENIJE

apelira

na vse družbene organe, družbena podjetja in organizacije, obrtnike in samostojne poklice, da podpro mladinsko vzgojno organizacijo Počitniško zvezo Jugoslavije tako, da pristopijo kot podporni člani in plačajo prostovoljni prispevek.

Glavni odbor Počitniške zveze Slovenije bo preko svojih družin in okrajnih odborov razposlal omenjenim vabila za pristop, v katerih bo podrobneje označen pomen, značaj in cilji te organizacije. Prepričani smo, da se bodo družbena podjetja, družbene organizacije itd. zavedale velikega pomena naše mladinske vzgojne organizacije in da predloženih vabil ne bodo odklonile.

GLAVNI ODBOR POČITNIŠKE ZVEZE SLOVENIJE

LESNO BOGASTVO NAJ POMAGA DOLENJSKI IZ ZAOSTALOSTI

(Nadaljevanje)

Iz tega razloga je treba zadevo rešiti tako, da se ves trud les koncentriramo na eni točki, kjer naj stojijo naprave za predelavo trdega lesa. Tak obrat bi moral stati, kot je bilo utemeljeno v prejšnjih izjavah, v bližini Novega mesta. Obenem pa je treba postaviti obrat za predelavo mehkega lesa, ki bi prav tako iz prej navedenih razlogov stal nekje med Kočevjem in Ribnico. Tak obrat v kočevskem okraju bi se lahko razvil v smotrno predelovalno industrijo končnih proizvodov, kot so zaboji, gradbeno pohištvo, sobno pohištvo, razni deli za gradnje in podobno. Obrat pa mora imeti tudi naprave za izkoriščanje odpadkov jelovine, ki znašajo na žagah 35 %, v predelovalni industriji pa 30 %. S koncentracijo vse lesne mase iglavcev na sodobno opremljen obratu bi dobili dovolj sirovine, ki jo tak obrat potrebuje za polno obratovanje in pravilno izkoriščanje lesa. Nasprotno pa ima obrat v Novem mestu vse pogoje, da organizira predelavo trdega lesa s kombinacijo kemične in mehanične industrije. Predlagana delitev obratov na iglavce in listavce reši sistem proizvodnje, ki bi bila v mešanem obratu težja. Ob smotrni izbiri vseh lesnih sirovin bi oba obrata povečala današnji narodni dohodek dolenjskega bazena v lesnem gospodarstvu najmanj za petkrat in to ob manjših stroških, toda z boljše izrabo lesa in popolno predelavo v končne proizvode.

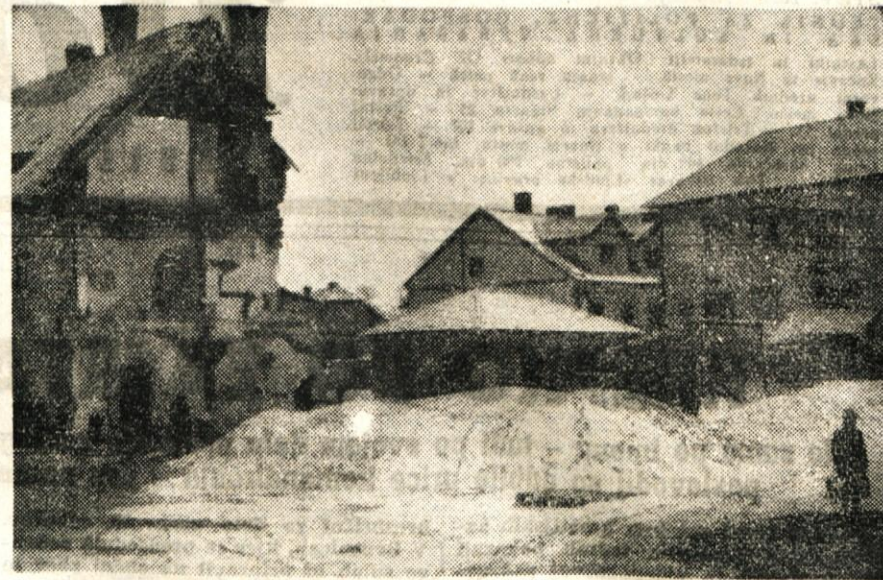
Danes izkoriščamo razen dela hrastovine ves ostali trdi les samo v mehanični predelavi. O zelo nizkem izko-

riščanju te surovine smo že govorili. Ako ostane izkoriščanje trdega lesa omejeno samo na mehanično industrijo, bo ta sicer povečala izkoriščanje za navedenih 15%, a glavna količina lesa se bo še naprej kopičila v odpadkih in služila za kurjavo. Ze ob prvem predlogu, da se v Sloveniji zgradi tovarna umetnih bombažnih vlaken, smo projektante zainteresirali za naše področje. Podobna tovarna bi lahko stala sredi svojih surovin, saj bi dajalo dolenjsko gozdno področje samo 30.000 m³ bukove celuloze ali 70%. Ostalih 30% za predvideno zmogljivost 20 ton bombažnih umetnih vlaken, pa bi morala dati ostala Slovenija. Spričo sedanjih in projektiranih prometnih naprav ne bi to pomenilo nobene večje težkoče. Tovarna viskoze bi lahko povečala izkoriščanje gozdne surovine za naslednjih 20% od skupne količine. Danes se ta surovina izkorišča samo deloma in sicer od 8 do 12% s pošiljanjem lesa v podobne obrate v Italiji in Nemčiji. Preostali del lesa, to je tudi celulozo, pa se porabi za drva zaradi tržnih in prometnih ovir. S tem v zvezi je treba še posebej poudariti, da je potrebno tako tovarno postaviti v neposredni bližini surovinskega zaledja, ker se na ta način poveča izkoriščanje v gozdu in tovarni. Sklepe Gospodarskega sveta FLRJ, da postavi tako tovarno v Bosni, dejstva o potrebi gradnje podobne tovarne v Sloveniji ne spreminjajo, ker bo tovarna v Bosni izkoriščala samo tamošnje surovinsko bazo, pri nas v Slo-

veniji pa bo lesna surovina še vedno neizkoriščena.

Tovarna viskoze bi močno dvignila odstotek izkoriščanja lesa v industrijski predelavi. Pri tem pa je treba opozoriti tudi na del sirovine, ki je neraben tako za mehanično proizvodnjo, kot za proizvodnjo umetnih vlaken. To so drva za kurjavo po današnji razločitvi v A, B in C klase. Ob boljšem izkoriščanju lesa v mehanični predelavi bi se ta odstotek lahko znižal v gozdu na 35%, vendar je treba pri tem še posebej opozoriti, da bi se hkrati povečal odstotek odpadkov v žagarski predelavi od možnih 30 na 52%. Oba vira, gozd in mehnačna predelava, bi dajala sirovino za tovarno, ki bi ta odpadke lahko kemično predelala v polnovredne proizvode. Zato imamo nekatere postopke, ki so visoko donosni (polceluloza, sulfatna celuloza, lesovinske plošče n. pod.).

Mehanična predelava trdega lesa ima nalogo, da izkoristi vse tehnične pridobitve naprednejših držav, ki imajo mehanično predelavo na višji stopnji, v cilju, da poveča izkoriščanje na žagah in v gozdu. V trdem lesu je drugod mehanična predelava močno usmerjena na luščenje. Od celotne količine tehnične lesa se uporabi za luščenje v ZDA in Kanadi povprečno 50%, a v srednji Evropi od 35 do 40 odstotkov. Povprečno izkoriščanje lesa za luščenje v naši državi je 8 do 9%, dočim je v Sloveniji spričo izboljšanih industrijskih naprav 13 do 15%. Večje izkoriščanje v obstoječih industrijskih napravah bi bilo mogoče doseči edino z obsežnejšo obnovo strojnih naprav in objektov. Izkoriščanje v drugih naprednejših državah sloni na manjšem primeru hlodovine in manjši dolžini, ki se izkorišča za luščenje. Medtem ko na primer v Sloveniji koristimo hlodovino za luščenje od 35 cm premera navzgor, prav tako tudi za furnir, in to samo kvalitetno F. L. in del A hlodovine, koristijo v Ameriki hlode od 20 cm premera navzgor vseh kvalitete. Naša normalna dolžina za luščenje je od 2,20 m naprej, drugod pa je spodnja meja en meter ali tudi samo 75 cm.

Tako izgleda središče partizanskega Kočevja v letu 1953. Brez izdatne in hitre pomoči ne bo mogoče obnoviti mesta do jeseni, ko bo tu slavnostna proslava desete obletnice kočevskega Zbora slovenskih odposlancev.

Koprivnik si sveti že z elektriko

Pred kratkim je tudi v Koprivniku zasvetila dolgo pričakovana elektrika. Veliko zaslug za to ima kmetijsko gozdarsko posestvo v Kočevju, ki je preskrbelo investicijski kredit. Smučarska ekipa je imela preteklo nedeljo svoj prvi javni nastop. Pred številnimi gledalci je nastopila skupina 14 skakalcev na začasnih skakalnicah. Najdaljši skok (11 metrov) je dosegel 14-letni Anton Gregl, dober pa je bil tudi Hotujec in ostali. Pri tem je treba omeniti, da ima večina nastopajočih smučki lastnega izdelka, torej slabe kvalitete, vendar kot izgleda, volje jim ne manjka in to tudi nekaj zaleže.

slojše še vedno ni obnovljeno. Izgleda pa, da bo tudi ta rana zaceljena letos, kajti delavski svet kmetijsko-gozdarskega posestva v Kočevju je v ta namen podaril dva milijona dinarjev, za en milijon pa bodo prispevali z delom vaščani. Za velikodušni dar se delavskemu svetu KGGP v Kočevju toplo zahvaljujemo. Hkrati s solo bo urejena tudi prosvetna dvorana, z delom pa bomo pričeli takoj, ko skopni sneg.

Prejšnji mesec je uprava državnega posestva v Koprivniku izplačala vsem delavcem prej odtegovani del zaslužka do višine 20%. Tako so bili spet enkrat postavljeni na laž vsi tisti nergači, ki so trdili, da ta odtegljaj ne bo nikdar izplačan. Posamezne družine so dobile pri tem izplačilo tudi nad 60.000 dinarjev. Starček

OGLAS V DOLENJSKEM LISTU —
GOTOV USPEHI

Kratke vesti

ZVEZNA SKUPŠČINA JE RATIFICIRALA PRIJATELJSKI POGODBI S TURČIJO IN GRČIJO

Dne 23. marca je bilo v Beogradu nadaljevanje šestega rednega zasedanja zvezne skupščine. Na dnevnem redu je bila ratifikacija prijateljskih pogodb med Jugoslavijo, Grčijo in Turčijo. Ob tej priložnosti je govoril tov. Kardelj, ki je poudaril, da je ta pogodba dokaz, da je možno miroljubno sodelovanje držav z različno družbeno ureditvijo.

Oba doma Zvezne skupščine sta soglasno ratificirala prijateljski pogodbi. Razen tega je skupščina sprejela več zakonov, med drugim zakon o amnestiji kaznivih dejanj proti obveznemu odkupu.

SKUPNA SEJA PLENUMA CENTRALNEGA ODBORA ZVEZE BORCEV IN ZVEZE VOJASKEH VOJNIH INVALIDOV

Je bila v Beogradu 24. marca. Na seji so razpravljali o zaščiti otrok padlih borcev. Na seji je govoril tov. Rankovič, ki je povedal, da je bilo po vojni več kot 280.000 otrok brez staršev in več kot 380.000 socialno ogroženih otrok. Zdaj imamo v Jugoslaviji 994 dečjih domov, kjer so ti otroci dobro preskrbljeni, še vedno pa je ta skrb za otroke padlih borcev in invalidov nezadostna. Posebna naloga organizacije Zveze borcev je sedaj, da še posebej poskrbi, kako žive otroci padlih borcev in invalidov.

TOVARNO MOČNIH KRMIL BOMO ZGRADILI

Skoraj v vseh večjih krajih Slovenije primanjkuje mleka. Res je, da nam je lanske suša napravila precej škode tudi na živinoreji, vendar pa je glavni vzrok v tem, ker je naša živinoreja še precej zaostala. Da bi to odpravili, bomo pri Ljubljani začeli graditi tovarno močnih krmil, ki bo verjetno začela obratovati še letos. Strokovnjaki so izračunali, da bi se z močnimi krmili lahko tudi pri

sedanjem številu govedi dobro oskrbeli z mlekom pa tudi z drugimi mlečnimi izdelki. Nova tovarna močnih krmil bo dajala letno okoli 3000 vagonov svojih izdelkov.

HUD POTRES JE MOČNO PRIZADEL NEKATERE TURŠKE POKRAJINE

Pretekli teden je Turčija zadelo velika nesreča. Močan potres je uničil več mest in naselij v Trakiji in Anatoliji. Potres se je pojavil več dni zapored in je terjal okoli 2000 človeških žrtev. Po nepopolnih podatkih je približno 20.000 ljudi brez strehe. Ponekod se je odprla zemlja in nastale so več kilometrov dolge, do tri metre široke in zelo globoke zemeljske razpoke.

Tudi naše postaje so občutile ta potres, saj je z manjšimi sunki zajel tudi naše ozemlje. O manjših potresnih sunkih poročajo iz Vzhodne Srbije. Geologi sodijo, da je ta potres povzročilo veliko premikanje zemeljskih plasti.

TURISTIČNA SEZONA NA JADRANU SE JE ŽE PRIČELA

Pri nas je v koteljah še sneg, na Jadran pa so prispeli prvi tuji turisti. Kot poročajo, se obeta letos zelo velik obisk tujcev. Hotelska podjetja so se sorazmerno dobro pripravila, le cene so tudi temu primerne. Letos bodo penzoni v hotelih znatno dražji kot lani, kar sicer hotelska podjetja opravičujejo, mislimo pa, da podražitev ni popolnoma ustrežna.

ZARADI SUŠE JE BILO TREBA PODRAŽITI KRUIH IN MOKO

Prejšnji ponedeljek so začele veljati nove cene za kruh in moko, ki so za 6 oziroma 10 dinarjev višje, kot so bile doslej. Član Izvršnega sveta FLRJ Osman Karambegović je podražitev obrazložil, češ da to zahtevajo posledice hude lanskoletne suše. Čeprav smo uvozili lani skoraj trikrat toliko pšenice kot prejšnja leta, je vendar bilo treba z ustreznimi cenami urediti trgovino z mlevskimi izdelki.

Louvo Rems iz Črnomlja odgovarja

Na članek z naslovom »Sprejeti okrajni proračun govori o krepitvi gospodarstva Bele krajine«, objavljen v Dolenjskem listu št. 6-IV dne 13. februarja 1953, se čutim dolžnega, da rešnici na ljubo dodam nekaj ugotovitev, ki pokažejo malo izvajanja na drugi redni seji OLO Črnomelj 7. febr. 1953 v nekoliko drugačni luči. Izjave, katere naj bi izrekal na okrajni skupščini, niso v članku tov. Janez Viktoriča niti točne, niti postavljene v izrečenem pogledu.

Kot izvoljeni predstavnik belokranjskih privatnih obrtnikov, sem smatral za svojo dolžnost in pravico, da pokažem realen položaj našega obrtništva, njegovo zmogljivost in pripravljenost izpolnjevati bremena do družbe in države, v kolikor ne presegajo gospodarske moči malega obrtnika. Stojim na stališču, da povprečni belokranjski obrtnik ni nikak kapitalist, ki bi se okoriščal s tujo delovno silo, ampak le delaven človek, ki z enim ali dvema vajencema z lastnimi žulji služi kruh sebi in svoji družini. Mislim, da bi pri sec citiranega članka lahko bolje poslušal in razumel moje besede, če bi ga ne vodila tendenciozna misel o našem kapitalističnem bistvu. Ko sem vprašal, kakšna bremena so letos namenjena privatnim obrtnikom, mi je nameščenec OLO Črnomelj tov. Košir odgovoril, da se je dohodnina, to se pravi davčno breme brez prometnega davka, povečalo od lanske odmere treh milijonov na

letošnjih osem milijonov dinarjev. Postavka se mi je zdela brez večjega pomiselnja previsoka. Že lanske dajatve so bile dovolj visoke, da smo jih s težavo zmagovali. Preprost račun nam pove, da se je obrtniški davek na dohodnino v primeru z letom 1951 povečal za 266%. Iz naslova Vitkovičevega članka bi človek sklepal, da se bo tudi obrt gospodarstvo ojačala. Če pa po piševev mnenju privatna obrt ne spada v belokranjsko gospodarstvo, je popolnoma razumljivo, da je treba tak balast uničiti. Mislim pa, da je v naši socialistični državi dovolj prostora za vsakega poštenega delovnega človeka in tudi ni namen državnega vodstva uničiti malega obrtnika. Da je gospodarski obstoj za obrtništvo ogrožen, že močno čutimo, ker naročila vedno bolj padajo, za trgovino pa mojster z enim vajencem ne proizvajajo. Za mojo trditve tudi jasno govori naraščanje števila odjav obrti in krepitev nekontroliranega-malo obdavčenega, vendar pa močno razvitega šušmarstva v Beli krajini.

Glede trditve o zaslužku polovice spodnjih hlač: ta opazka je padla v sledeči zvezi:

Moj zaslužek pred drugo vojno je bil 40 do 50 dni dnevno, za kar sem lahko kupil eno srajco in spodnje hlače, dočim zaslužki danes povprečen obrtnik 400 do 500 din, kar zadošča polovici cene spodnjih hlač. Tudi o žganjih, o katerih sem na seji govoril, je pisec stvar potvoril. Nisem trdil, da

jemo obrtniki samo dvakrat na dan, ampak da so na mizi večkrat tudi dvakrat dnevno žganci. S tem sem hotel povedati, da obrtnikom, ki si v potu svojega obraza služijo kruh, ni poslano z rožicami, ne morejo si privoščiti luksusa, niti razkošja v hrani. Tudi tov. Viktorič je izrečen obrt in če bi bila obrt res neizkrpen vir lahkega zaslužka, bi on raje prejel za delo v obrti, ne pa posedal v pisarni. Obrtniki nismo socialno zavarovani, ni nam priznana nobena dotacija za okrepitev obrti, niti nimamo raznih drugih bonitet, ki jih nudi socialistična država delavcem in nameščencem. Imamo pa bremena, ki jih kot zavedni državljani radi splojujemo, ker vemo, da države brez davkov ni, v kolikor nam bremena ne prizadenejo ekstenzenega minimuma.

In končno, zakaj sem glasoval proti proračunu? Nisem mogel prevzeti odgovornosti nasproti svojim volilcem glede zvišanja davka na dohodnino iz treh milijonov na osem v letošnjem letu, ker močno dvomim v izterljivost tega zneska od gospodarstvo in tehnično nizko razvitega belokranjskega privatnega obrtništva. Kot odločen demokrat se podrejam sklepu večine in apeliram na belokranjsko obrtništvo, da po svoji državljanski dolžnosti poskuša uresničiti sklep večine.

Ljudski odbornik
zbora proizvajalcev OLO Črnomelj:
Rems Lovro

50 let novomeškega vodovoda

(Nadaljevanje)

Vodovod je dosegel vrhunec svoje zmogljivosti v letu 1936. Takrat so potrebe potrošnikov prerasle količino dnevno načrtane vode. Sledilo so ukrepi kot n. pr. prepoved pranja perila na vodovodu, zalivanje vrtov itd. Začeli pa so tudi s tehničnimi pripomočki: z direktnim črpanjem vode v vodovodno omrežje, z zapiranjem in odpiranjem cestnih vodovodnih zasankov ter s prečrpavanjem vode iz nižje ležečih predelov omrežja v višje, kot je to primer v Cankarjevi ulici.

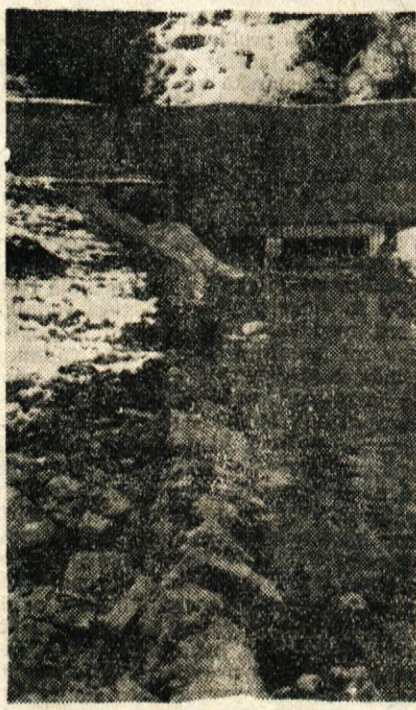
Seveda pa so vsi ti tehnični ukrepi tudi kvarno vplivali na vodovodne naprave, čeprav so potrošnikom prinesli začasne izboljšave. Z direktnim črpanjem vode v omrežje so prišle v cevi in razcepe ogromne količine peska, ki nam še danes delajo velike preglavice. Predvsem občutimo to n. pr. pri črpanju za Cankarjevo ulico ter v vseh zasankih celotnega omrežja, ki so se s stalnim odpiranjem in zapiranjem marsikje že tako obrusili, da prepuščajo vodo. V vodovodnem omrežju se pojavljajo neenakomerni tlaki, ki povzročajo vidne in nevidne napake na kritičnih mestih vodovodnega omrežja.

Trenutno ima novomeški vodovod v samem mestu in bližnji okolici 4091 registriranih potrošnikov vode, vendar pa v tej številki niso vštete ustanove kot n. pr. bolnice, internati, garnizija JLA, gimnazija šola, hoteli s tujci, tovarne, jetnišnica in sodišče ter prehodne osebe, tako da je treba prišteti še vsaj

5500 oseb, skupno torej 9600 potrošnikov. Od prvotnih 4000 oseb, ki naj bi jih oskrboval mestni vodovod, se je število do lani dvignilo na 9600 potrošnikov, kar je skoraj eninpolkrat več. Dvignila se je tudi poraba vode na osebo: od nekdanjih 100 litrov na osebo na dan na 200 litrov — se pravi, za enkrat več in je za današnje potrebe vodovodna zmogljivost trikrat premajhna.

V vodovod se je zaradi njegove zastarelosti praktično le malo vgradilo oz. investiralo. Ze pred vojno ni bil vzdrževan tako, kakor bi tako dragocena naprava to zaslužila. Se to, kar je bilo za njegovo vzdrževanje narejenega, je bilo največkrat le provizorij (kot n. pr. pocinkane cevi, ki so jih položili, a so danes premajhne, rjavijo in marsikje puščajo vodo). Mesto je bilo med vojno močno bombardirano in vodovodno omrežje na večih krajih pretrgano, zaradi česar se je že tako dotrajano omrežje na stikih zrahlovalo. Zaradi tega cevi marsikje puščajo in povzročajo pomanjkanje vode v višjih legah. Več takih napak smo seveda že našli in popravili, vendar so še skrivte, kar opažamo po previsoki potrošnji vode. Zato bo treba vse cevovode odkopati in preizkusiti.

Zaradi slabih vodovodnih naprav v mestu in na zahtevo prebivalstva Bršljina je bilo treba zasilo urediti tudi vodovod za Bršljin in za potrebe garnizije JLA. S pomočjo komande JLA je bil položen nov cevovod iz litoželez-

Za tem obzidjem je zajet studenec novomeškega vodovoda

nih cevi premera 80 mm, dolg približno 500 lit/min, zgrajena je bila črpalnica 5000 lit/min, zgrajena je bila črpalnica povečan in dobetoniran pa tudi Osoinski rezervoar, kjer je zgrajen tudi čistilnik. Vse to pa je seveda le začasna ureditev. Sprožila pa je — med drugim

— v Novem mestu diskusijo, naj bi se celoten problem vodovoda rešil s črpanjem vode iz Krke.

Omenil sem že, da so svoj čas biološke in fizikalne preiskave vode v Stopičah pokazale zadovoljive in celo odlične rezultate. V arhivu najdeni zapiski poznejših bakterioloških in fizikalnih preiskav (iz leta 1934) so ponovno potrjujejo. Voda je, tako je omenjeno, čista, brez bakterij in za uživanje primerna. V opombi pa je večkrat navedeno, da je studenec zunaj slabo zavarovan in da je možna okužba vode na površini zemlje.

Na podlagi teh ugotovitev so studenec leta 1936 zavarovali z močnim betonskim obzidjem, ki pa kvaliteti vode ni koristil. Nasprotno — pri ponovnih preiskavah vode v letu 1938 so ugotovili, da je voda bakteriološko neprimerna. Lahko bi sklepali, da je začela po kopanju temeljev obzidja udirati v sam izvir površinska voda, ki je studenec onesnažila in pokvarila kakovost prej odlične vode.

Začeli pa so opažati tudi zmanjšanje vode v izvirkih, kot to pripoveduje mlinar-domačin, ki najbolj pozna stanje vode. Kaj nam povedo tokrat številke?

Leta 1894 in 1899 so merili izdatnost vseh izvirkov v mesecu avgustu pri mlinu in ugotovili, da znaša 210 litrov na sekundo; poznejših meritev ni zaslediti. Ponovne meritve leta 1951 — čez dobrih 50 let! — so v najbolj kritičnem, sušnem času, v avgustu, pokazale, da dajejo izvirki približno 62 litrov vode na sekundo, v lanskem poletju pa 68 litrov na sekundo. Pomniti pa moram, da mi je bil za merilni aparat

le žleb mlinskega kolesa, ura in meter, zato bi bilo prav lahko mogoče, da je vode kak liter več ali manj. Upajmo pa, da tudi takih suš ne bo zlepa, kot so bile v preteklih letih.

Ker se je voda bakteriološko poslabšala, jo je bilo treba klorirati. Kot mi je znano, so s tem začeli leta 1942. Med vojno je bil klorizator uničen, zato so vodno prva leta po vojni klorirali s klorovim apnom kar v glavnem rezervoarju. Leta 1949 smo dobili od »Unre« nov ameriški plinski klorizator; od tedaj se voda avtomatično klorira. To ne zahteva samo okužba studencev, odkoder vodo črpamo, temveč tudi naslednji faktorji:

Kot sem že omenil, obstaja možnost, da so vodovodne cevi pokvarjene in propustne. Kadar je v njih dovolj pritiska (vode, ki teče od rezervoarja), to ni tako hudo. Ponoči, ko smo primorani vodo na večih krajih zapirati, pa cevi na propustnih krajih vsrkavajo vodo oz. vlogo, ki se nahaja v zemlji ob ceveh. Po ulicah so vse vodovodne cevi položene ob kanalih ali celo pod njimi; le-ti pa so slabo narejeni in gotovo puščajo tudi kanalno vodo (tak primer smo odkrili na Ljubljanski cesti na križišču dr. Vaupotičeve ulice). Obstaja torej stalna nevarnost, da vdere v cevovod fekalna voda, ki lahko povzroči množična obolenja, kot se je to lani n. pr. zgodilo v Kočevju in tudi že v drugih mestih. Zato sanitarna inspekcija budno skrbi za zadostno kloriranje vode na vseh krajih in predelih mesta, kar pa je za naš sistem vodovoda kot gradniti sistem težko izvedljivo za vse kraje oz. predele mesta.

Slovenska izseljenska matica

— dolgoletna želja slovenskih izseljencev v tujini

V preteklosti se za slovenske izseljence v njihovi rojstni domovini niso kdo ve kaj brigali. Vezi z njimi so se vedno bolj rahljale, z izseljenci v Egiptu, Avstraliji in Uragvajju pa sploh niso obstajale. Naši ljudje na tujem so spričo te mlačnosti postajali vedno bolj narodnostno malodušni, domovina jim je bila vedno bolj oddaljena in tuja.

Toda ti Slovenci, ki so sedaj ameriški, kanadski, argentinski, francoski, nemški, itd. državljanji, nam vendarle niso tuji, saj imajo mnogi še tu matere, očete, vsi pa setre in brate ter nečake, nekateri pa celo sinove in hčere. Dolžnost njihove rojstne domovine je, da jim pomaga čim dlje obratiti narodno zavest. Naša velika kulturna dediščina, naša sedanja kulturna dejavnost, naša narodno osvobodilna borba in naša herojska graditev socializma, nam nudijo neizčrpen vir, s katerim lahko povežemo naše rojake v tujini na čvrst in trden, pa tudi ponosen odnos do rojstne domovine, ne da bi se pri tem dotaknili njihovih patriotskih čustev in dolžnosti do njihove nove domovine. Pomoč rojstne domovine lahko krepko podaljša narodno življenje naših izseljencev, ki se krčevito oklepajo svojih narodnih domov, odrov, knjižnic in čitalnic, društev in časopisov. Mlademu slovenskemu pokolenju, ki nezadržno tone v globine tujih narodov, med katerimi so se redili, učili in vzgajajo, ki mu pa vendarle ni vseeno od kod izhaja in kakšna je zemlja njihovega rodu — rojstna domovina lahko pomaga ohraniti zavest narodnostnega poretka.

Iz takih plemenitih in domoljubnih nagibov je bila pred dvema leti ustanovljena v Ljubljani Slovenska izseljenska matica, ki je v teku svojega delovanja žela, da lepe uspehe in se močno zasidrala med slovenskimi izseljenci.

ROJAKI POZDRAVLJAJO USTANOVITEV SLOVENSKE IZSELJENSKE MATICE

Na urad Slovenske izseljenske matice prihaja dnevno številna pisma, v katerih rojaki hrepene po rojstni domovini, ne glede na to, kakšnega političnega prepričanja so danes našo izseljenci. V pismih se zahvaljujejo za pozornost, ki jim jo izkazuje Matica bodisi z dopisovanjem, bodisi s pošiljkami slovenskega čtiva, not, pesmaric, slovenskega koledarja za leto 1953, folklornih razglednic in revije »To-

stoletja v Ameriki. »Najbrž ste že po pisavi spoznali, da nisem kak prijatelj študent. Klicaje in pike vam bom poslal pa v posebni kuverti, pa jih postavite, kamor hočete...«, se v nadaljevanju pošali naš naročnik Janacek; moramo pa kar priznati, da piše lepše slovenski kakor marsikdo, ki je vseh zadnjih 40 let živel v Sloveniji.

SLOVENSKA IZSELJENSKA MATICA MORA POSTATI VSELOVENSKA ORGANIZACIJA

Da bi Matica čim bolj poglobila stike s slovenskimi rojaki v tujini, si je za letošnje leto postavila obsežen program. Kakor v bodoče vsako leto, bo priredila »Izseljenci tedna«, z namenom, da se seznanijo naši ljudje z življenjem slovenskih izseljencev in seveda tudi s cilji Matice. Do konca leta bo izdala »Slovenski izseljenci družinski koledar« s slikami, v katerem bodo sodelovali s prispevki tudi izseljenci sami in naši domači sodružniki. Poleg tega pripravlja Matica tudi kratko zgodovino slovenskega naroda v slovenskem in angleškem jeziku, slikanico v angleščini o razvoju športa v novi Jugoslaviji, kar bo zlasti zanimalo v tujini rojeno slovensko mladino. Matici odbor je tudi sklenil povečati vsi korbi izseljencev — trajnim povratnikom in reševanju njihovih težav.

Da bi pa Matica vse te naloge uspešno uresničevala, je ena njenih važnih nalog letošnjega leta, organizirati članstvo Slovenske izseljenske matice po vsej Sloveniji, ki naj bi bilo v pomoč Matici pri njenem domoljubnem delu.

V cilju, da bo postala Slovenska izseljenska matica res vseslovenska organizacija, postavlja Matica svoje pogoje po vseh krajih v Sloveniji, odkoder pretežno izhajajo slovenski izseljenci: v Črnomlju, Novem mestu, Kočevju, Krškem, Trbovljah, Ljubljani, Ljubljani-okolici, Postojni, Sežani, Gorici, Murski Soboti in drugod. V maj-

skih izseljenih krajih pa postavlja Matica svoje poverjenike. Naloga članov podoborov je, da prisredujejo v svojem kraju predavanja o izseljstvu in sestavljajo programe za prireditve, izlete, ogledne razstave in podobno za tisti čas, ko se bodo mudili slovenski izseljenci na obisku v domovini. Delovanje teh podoborov bo Matici v veliko pomoč in bo pripomoglo k še boljšemu zblíževanju z našimi rojaki.

Izjava se že tudi akcija za pridobivanje članstva: kolektivnega članstva in posameznih članov. Člani posamezniki morajo imeti vse lastnosti resničnega in nesebičnega rodoljuba do naše socialistične domovine. Članarina za posamezne člane znaša 10 din mesečno; kolektivni člani do 100 članov kolektiva plačajo letno dva tisoč dinarjev, za vsakih nadaljnjih sto članov pa po 1000 dinarjev več. Ustanovni člani plačajo enkrat za vselej 50.000 dinarjev ustanovnine.

Naj ne bo zavednega Slovencev, ki ne bi pristopil k tej domoljubni organizaciji in s tem pripomogel, da bo slovenska beseda v tujini čim dlje živela.

Slovenska izseljenska Matica

Iz pisma Antona Tomšiča — „Big Tonyja iz Oaklanda“

Gotovo vas bom iznenadil s tem skromnim poročilom. Najprej se moram predstaviti, kdo sem: zibelka mi je tekla v vasi Deden dol, pri Višnjih gorah, to je mestu, kjer so imeli pred leti polja priklenjena, pa ko so prišli »Makaronarji«, je neznan kam pobegnili... V Ameriko sem prišel leta 1903, pa me še vedno zanimajo slovenski listi. Leta 1908 je prišla sem tudi mlada cvetka, stara 22 let, iz Zagrada, fara Skocjan — po 17-dnevnem bivanju je postala moja žena; pozneje je postala mati in od tistega časa jo kličem vedno »naša mama«.

Tako ženjena dolgo in zanimivo pismo Anton Tomšič iz Oaklanda v Californiji, ki je v »Prosveti« priporočil že mnogim Dolenjcem, da naj si naroče naš tednik. V »Prosveti« smo večkrat zasledili njegova pisma; iz vseh govori naprednost in duh novega časa.

»Vaš list z veseljem berem,« nam piše med drugim Anton Tomšič. »Vidim pa tudi, da se precej ljudi v novi Jugoslaviji vse verjame, kar prihaja iz Rima. Vidim, da nekateri ljudje ne razumejo, da se tako podrtja, kakor je bila Jugoslavija po vojni, ne da zgraditi v petih letih. Tukaj smo med zadnjo vojno vedno producirali in še produciramo s polno paro, v Jugoslaviji pa ste samo razbijali in požigali. Neki rojak mi je pravil, da mora v Jugoslaviji delavec delati samo za obutev dva meseca; v Ameriki zadostuje samo en dan, pa še nekaj za slivovko ostane. Kako pa je bilo pod Avstrógrsko monarhijo? Jaz sem delal na kmetih, služil sem za hlappa, letne plače sem pa dobil 72 goldinarjev — sedaj vidite, koliko časa sem moral delati za par obutev! Ne bom pretakal krokodilovih solz za Avstrógrsko monarhijo. Ako pa nova vlada dela pomote, jih bo sčasom popravila. Kdo pa ne dela pomot? Tisti, ki nič ne dela...«

Brali smo, kaj vse je počenjala duhovščina v zadnji svetovni vojni. Organizirala je belogardiste in štivala svoje razbojnikarje proti Osvobodilni fronti. Makaronarji v Rimu so se oborožili, papež jim je požegnal orožje, zahvalili so se mu za blagoslov in mu lizali prstan na roki, v Jugoslaviji pa so se hinavsko prekrizali in morili,

OGLASUJTE
V »DOLENJSKEM LISTU«

»Kako je zdaj čisto drugače v domovini...«

266 »Dolenjskih listov« zapusti vsak petek ljubljansko pošto; na vse strani sveta jih potegnejo vlakci, letala in ladje — povsod so doma naši rojaki, ki so se pred 40, 50 leti izselili iz Bele krajine in Dolenjske, da bi poiskali srečo v tujini. Čedalje več je pisem, ki jih dobiva naše uredništvo od novih naročnikov — izseljencev iz Amerike, Zapadne Evrope itd. Iz vseh govori posebno veselje, da so naleteli na domače časopis, poln znanih krajev in imen, poln spominov na mladost, ki so jo preživeli na rodni grudi. Premalo imamo prostora, da bi lahko objavili vse, kar nam pišejo rojaki. Od časa do časa pa bomo natisnili tudi njihova pisma. Prosimo jih, da opozore na Dolenjski list prijatelje in znance, ki ga morda v njihovi okolici še ne poznajo, za prijaznost se jim lepo zahvalujemo!

»Po 38 letih sem bila predlanski v domovini,« nam je pred dnevi pisala v daljšem pismu Angela Rossman iz Sheboygan, ki pravi med drugim tole: »Ce gre človek s čisto vestjo po svetu, gre lahko križem sveta — tako so mi rekli, ko sem bila še mala deklica doma. Ze zgodaj sem jedla grenak kruh, ki mi ga nikjer niso dali z dobro voljo. Mama mi je umrla, ko sem bila stara pet let. Vzeli so me za svojo v neko družino v Regrč vas, in sem bila potem do 18. leta pri drugih ljudeh. Za dekle je bilo vedno vse dobro,

tudi plesni kruh. Zgorilo se je, da je družini, kjer so me imeli za svojo, zbolela krava, jaz pa sem bila ravno takrat tudi bolna na pljučnici. Krava je poginila, jaz pa sem ostala. Gospodinja pa mi je rekla: zakaj nisi umrla ti, pa nam bi mar raje krava ostala. Za kravo smo morali plačati, za tebe pa nič... Takrat mi je bilo devet let in sem si vse dobro zapomnila.

Hodila sem v šolo v Smihel, ki so jo vodile usmiljene sestre. Za mene niso bile usmiljene, ker so delale različne med hčerami bogatih kmetov in našo revščino. Ni hče ni skrbel za moj napredek — pa kako rada bi se kaj naučila!

Kako drugače je zdaj v domovini! Zasedujem vesti iz znanih krajev, pa vidim, kako se revno ljudstvo izobražuje na tečajih, v šolah itd. Mladina se učti obrti, dekleta kuhanja in gospodinjstva. Kako važno je to za mlada dekleta — če so izučena, bodo tudi dobre gospodinjke.

Prištevam se med Progressivne Slovence in sem ponosna, da lahko pomagam potrebnim sirotam v stari domovini. Tu pri nas je vse po navadi; dela je dovolj, zaslužka tudi, draginja pa seveda tudi tako visoka, da si ne moreš dosti ali skoraj nič prihraniti. Lepo Vas pozdravlja Angela Rossman.«

Smrtna kosa med rojaki v Ameriki

V Clevelandu je umrla po daljši bolezni 77-letna Marija Stritar, rojena Firc, doma iz Jurke vasi. V Ameriki je živela 50 let. V istem kraju je umrla Frčiška Kužnik, rojena Rodič, stara 67 let. Doma je bila iz Dobruške vasi pri Skocjanu. V kraju La Salle, Ill., je preminul Josik Miklavčič, star 73 let. Doma je bil iz Gornje Preševke pri Šentjerneju. Zapustil je ženo, 12 otrok in 21 vnukov in vnukinj. V Garden Grove, Calif. je podlegel srčni hbit Anton Lavriča, doma iz Dolenje Nemške vasi pri Trebnjem.

V Kanadi, v kraju Kirland Lake je umrla zaradi srčne kapi 54-letna Ana Skube, rojena Miklič, doma iz Starega trga pri Trebnjem, od koder se je preselila v Kanado pred 18 leti. V kraju Vancouver v Kanadi je umrl, zadet od srčne kapi, Marko Pezdirc, doma iz Drašič pri Metliki.

Na operaciji je umrl v Los Angelesu, Calif., Anton Zagar, doma iz Karteljevega pri Mirni peči. V kraju Johnstown, Pa. je umrl 66-letni Anton Kolar, doma iz Šentlovrence na Dolenjskem, v kraju Traunk-Mich, pa Frank Mikulič, doma iz Travnika pri Loškem potoku.

Rojaki v Ameriki zbirajo prispevke za spomenik v Šentjerneju

»Prosveta«, glasilo Slovenske narodne podporne jednote, ki izhaja v Chicagu, poroča 27. februarja, da v mestu La Salle zbirajo prostovoljne prispevke za šentjernejski spomenik. Rojak Jerry Gorenz iz Johnstowna, Pa. sporoča, da ima nabranih že 120 dolarjev, kar je lep začetek. Mary Furar pa poziva vse znanke in rojake, da bi vsak prispeval po svoji moči.

»Samo v prvih dveh številkah sem dobil novic za dva dolarja...«

Tako nam je pred dnevi pisal v 8 strani dolgemu pismu naš naročnik Gregor Janacek iz Seattle (Washington — USA) in takoj v uvodu potožil, da sta z ženo poslala sestri, bratom in vnukom v Belo krajino paketov v skupni vrednosti 500 dolarjev. V vsakem pismu pa sta jih tudi spraševala, naj jima vendar pišejo v Ameriko, kako so preživeli vojno, kdo je bil pri partizanih in kdo pri belogardistih, naj jima pišejo novice iz znanih krajev itd. Samo enkrat jima je eden izmed bratov pisal, da »je pri nas glih tako kot je bilo takrat, ko sva bila še midva tam«.

»Drugega nam ne pišejo, kot tole: 'To me boli in tam me boli, pa to nuncam in tega nimam, pa prosim, ne pozabita na nas pa zbogom...' Tak pisma niso zame vredna znamenja! Saj jim rada pomagam, kolikor je mogoče, ali vesel bi bil, če bi zvedel karkoli od tega, kar bi jaz rad vedel. V Vaših prvih dveh letošnjih številkah pa sem dobil novic za dva dolarja in vam zato pošiljam v pismu še pet dolarjev, da bom brez skrbi prejel Dolenjski list«.

Tako pravi v svojem pismu Gregor Janacek z ženo Mary. Prav zanimivo in lepo piše, čeprav je že skoraj pol-

stoletja v Ameriki.

»Najbrž ste že po pisavi spoznali, da nisem kak prijatelj študent. Klicaje in pike vam bom poslal pa v posebni kuverti, pa jih postavite, kamor hočete...«, se v nadaljevanju pošali naš naročnik Janacek; moramo pa kar priznati, da piše lepše slovenski kakor marsikdo, ki je vseh zadnjih 40 let živel v Sloveniji.

Ko sem prišel v Ameriko, se nisem znal podpisati, brati pa tudi ne velik. Tega je bil kriv kaplan, ki me je večkrat v šoli preklestil, zato sem raje v Kučarju gnezda iskal ali pa se ob Kolarju potepal. Spominjam se še, kako so prišle matere v šolo po otroka s samokolnico, ker ga je kaplan tako pretepel, da ni mogel stati na nogah...«

Nato se zanima Gregor Janacek za vodo v Beli krajini, piše o svojem delu v rudnikih in o kmetijstvu, in pravi, da je star 65 let, pa ni še nikoli v življenju tako dolgega pisma napisal. Pošiljamo mu lepe pozdrave in se mu zahvaljujemo za poslano revije in časopise. Upamo tudi, da naš tednik redno prejema in da mu vsaka številka prinese kaj novega iz znanih domačih krajev.

DVOJNA MORALA

V današnji družbeni stvarnosti je morala socialističnega človeka pojem, ki se mora z novimi vzgojnimi metodami čimprej uresničiti, če hočemo sebi in svetu prikazati, da je socializem Titove Jugoslavije prišel ustvarjati novega človeka, da je skratka socializem tukaj zaradi ljudi, a ne ljudje zaradi socializma. Vsako drugačno pojmovanje bi nujno vodilo v laždemokracijo, ob kateri se ogrevajo ponekod še tisti, ki drugače govore kakor mislijo, drugače delajo kakor govorijo.

Naša sodobna šola ne potrebuje lažnih priveskov za dosego vzgojnih ciljev. Tuja ji je vsa mistična navlaka, s katero je predvojna šola, vprežena v metode kateheze, mrtvčila naši mladini duha, da je s slepo pokorščino kazala v šoli drugačen obraz kakor doma. Ni še tako dolgo, odkar se je v naše šole uvedel pouk družbene in moralne vzgoje, ki ima samo en namen: dopolniti naš učni program s sistematičnim razvijanjem zavestnih moralnih odnosov med posamezniki ter med posamezniki in družbo. Učni načrt za pouk družbene in moralne vzgoje po pravici poudarja, da je najvišja moralna vrednota humanizem, da moramo mlademu človeku pokazati moralne vrednote, ki so bile ustvarjene v teku zgodovinskega razvoja in ki sestavljajo ta humanizem. Naj-

višjo stopnjo vzgojnega smotra bomo dosegli takrat, poudarja načrt, ko bo mladi človek svoje znanje in poznavanje moralnih vrednot in težnj uporabljaj v praksi in bo kot osebnost združeval v sebi vrline družbeno odgovornega, patriotskega in humanega človeka.

Ali je za tem ciljem kdajkoli je v preteklosti korakal vzgojitelj, ki je eno učil, drugo delal? Ali moremo trditi, da so bili prav vsi veroučitelji v tem pogledu iskreni vzgojitelji? Ali je bil krik pobožnjakarskih staršev ob odpravi verouka iz naših šol, češ da bo zdaj mladina pokvarjena, ker ne bo v šoli poslušala »božje besede«, zares iskren, zares porojen iz skrbi za pravilni duševni razvoj naše mladine? Ali ni bil ves ta veter umetno razpihan v boju zoper socialistično šolo, zoper progresivno učiteljsko, ki je vsa po vojna leta vse bolj in bolj čutila, da postaja mladina v mislih in včasih tudi v dejanjih dvoilčna, ker je šola učila eno, katehet drugo?

Na vsa ta vprašanja naj odgovori nadaljnje izvajanje mojega članka, v katerem želim prikazati, kakšne uspehe je dosegla lažna vzgoja tistih, ki jim je šlo za vse kaj drugega. kakor za to, da bi vzgojili poštenega, domovini in občeldjskim koristnega predanega člo-

veka. Dvojna morala, ki je kot posledica izkrivljene vzgoje danes prilastek dvoilčnežev, ki jih želimo prikazati, je s svojimi pogubonosnimi posledicami nagala na napačno pot v življenje mlade ljudi, ki bi tjakaj nikoli ne zašli, če bi bili deležni dobre vzgoje.

Ničesar ne želimo skrivati! Z opisom dejanj, ki so izzvala kazensko zasledovanje, želimo v boj za resnico in pravico prispevati našim staršem v razmišljanje nekaj dejstev, da bodo tudi sami izluščili resnico, oplojeni z resnico vzgajali in se borili za zmago resnice. Nič zato, če bo nekaj ljudi poimenoval prizadetih! Naj vedo tudi oni, da dvoilčnežev, ljudem z dvojno moralno, ni mesta med poštenimi ljudmi.

V zadnjih mesecih leta 1952 je bilo v Dragatušu in okolici aretiranih šest fantov v starosti od 19 do 26 let. Vzrok aretacije: kriminal. Vlom, tavnine, kraja koles itd. Aretiranci so bili odvedeni, kamor spadajo, poštenim ljudem pa se je ob vprašanju, kje je iskati vzroka za zavoženost teh mladih ljudi, vrival v zavest odgovor, da je za to obilno kriminaliteto iskati vzroke v nemogoči vzgoji mladine, ki od svojih staršev ni nikdar slišala drugega kakor zahtevo, da je treba pridno hoditi v cerkev. Vse drugo je bilo postranskega značaja: tu di kraje, vlomii itd.

V Dragatušu živi družina Verderber. Vsi Verderberjevi so čezmerno pobožni. Njihovo pobožnjakarstvo se je izražalo tudi v tem, da so neprestano

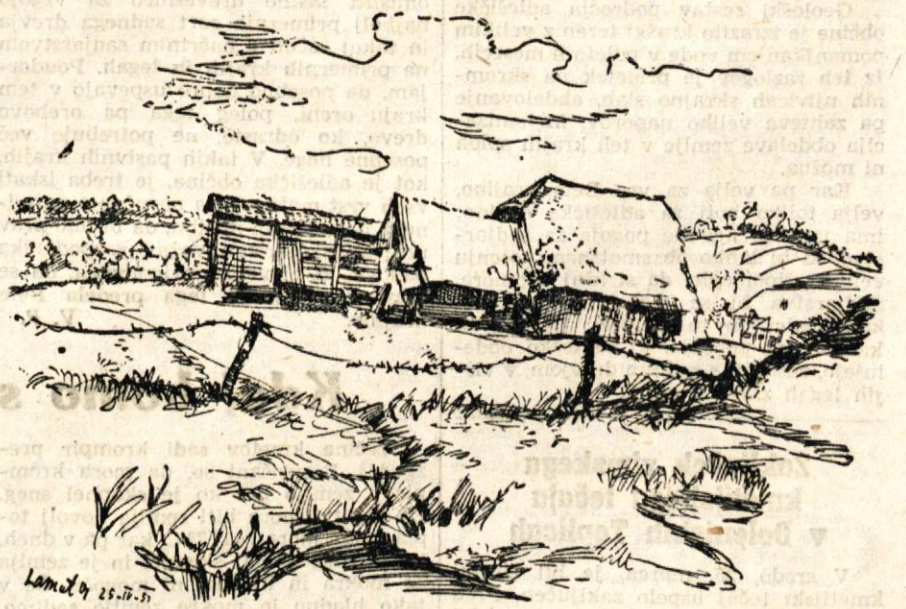
čepeli v cerkvi. Vse lepo in prav, če bi Verderberjevi tudi tako živeli, kakor so se okoli prikazovali s svojim pobožnjakarstvom. Nikomur ni zabranjeno hoditi v cerkev, ali pošten človek bi pričakoval, da v takih ljudeh ni dvojne moralne. Verderberjevi imajo 19-letnega sina Janeza. V noči od 16. na 17. november preteklega leta pa je Janez v družbi sosedu Kumpa Petra vlomil v domačo kmetijsko zadrugo. To sta mlada pokvarjena storila na ta način, da sta že pred časom ukradla ključce od vrat zadruge in se potem dolgo in narčno pripravljala na vlom. V času priprave na vlom sta bila oba fanta pogosto v cerkvi, pa tudi pri spovedi. Doma so vsak večer molili rožni venec. Po vlomu sta si vlomilca ukradeni blago iz zadrugne trgovine tovariško razdelila in odnesla vsak svoj delež na svoj dom. Verderberjev Janez je celo povedal svoji pobožni materi (pravi zagrizeni tercialki!), kaj je storil.

In glejte čudo prečudno: pobožna mati je doma v svojo ostalo družino jedla v zadrugin trgovini ukradeni sir in lizala ukradene bonbone... Budni mlilčniki so seveda kmalu prišli na sled vlomilcema in jih vtaknili za zapeha. Kje je bil Verderber Janez aretiran, je njegova mati brž poskrbela vse ukradene predmete, ker je računala na hišno preiskavo. To pa ji ni dosti pomagalo, kajti tudi skrito blago je kmalu prišlo na dan. Zaključek? Ali je sin Janez kot vlo-

milec zares edini grešnik? Ali dejstvo, da je njegova pobožna mati, ki je z otroci vsak večer molila rožni venec in jih naganjala v cerkev, vedela za vlom in se okoristila z njim, opravičljivo s čim drugim, kakor s tem, da je ta ženska z dvojno moralno vzgajala tudi svoje otroke v hinavce? Tisti, ki so sami obremenjeni z dvojno moralno in so tudi njo vzgojili v dvoilčneža, so sokrivi, da je mati nadaljevala z izkrivljeno vzgojo pri svojih otrocih. In če vrednotimo to sodelovanje z dvojno moralno obremenjene Verderberjeve pobožne družine pri vlomu sina Janeza, se nam vsiljuje misel, da ta vlom ni bil prvi. Dvojno moralno, ki ga je bil sirin deležen od svoje matere, ki je skril ukradene predmete iz zadrugne trgovine, potrjuje, kako lažno je bilo vse, kar je ta družina počenjala v svojem pobožnjakarskem nastojenju. Bolj ko nad samim vlomom se pošten človek opravičeno lahko zgrozi nad dvojno moralno takšne matere in njene pobožnjakarske družine.

Pomudimo se še pri drugem dragatškem primeru dvojne moralne: 8. januarja t. l. je Babič Ana iz Dragatuša št. 7 prejela anonimno pismo sledeče vsebine:

»Pišemo ti, da boš znala, kakšne hčere imaš. Tvoja, Bartejeva in Tkalčeva se vlačijo po sijajevih. Tvoja hodi na gasilske sestanke, k maši pa ne! V (Nadaljevanje na 5. strani)

Lamut Vlado: Kozolec (risba — 1952)

SEMENSKI KROMPIR IN ZIVINOREJA

glavna skrb zadruženikov na Veliki Loki

Poldrugi milijon dinarjev je prinesel blagajnik kar v nahrbtniku...

Kmečka delovna zadruga »Ivan Cankar« na Veliki Loki je ena izmed štirih, ki so se ostale po reorganizaciji v novomeškem okraju v taki obliki, kot prej. Izstopna mrlzica lani pa tudi tej zadrugi ni prizanesla. Štiri družine je potegnili iz zadruge »privatna« bolezen, nekaj pa so jih zadruženiki sami postavili pod kap, češ, kaj hočemo s papirnati »zadruženiki«. Ta izguba zadruge ni prizadela, čeprav je izstop posameznih družin sredi leta povzročil težave pri obdelavi, toda ne za dolgo. Ko so odpravili še nekatere ostanke kolhozne sistema v upravljanju, se je zadruga močno okrepila, letni obračun pa je v številkah pokazal uspehe dela in pravičnega gospodarjenja.

Nad 25 ton žita, 129 ton krompirja, od tega 48 ton priznanega semenskega krompirja, 24.000 litrov mleka, povečanje vrednosti osnovnih sredstev, od vsega pa navzlic suši nad 3.536.000 din brutto dohodka, to je lanski obračun, se pravi, toliko so lani zaslužili zadruženiki. Pridelek krompirja so razen potrebne količine za seme prodali. Se sadije jim je vrglo nekaj tisočakov zasluga, z vinogradom pa so imeli izgubo, ker je spomladi slana poparila trte. Med dohodki imata glavni postavki krompir in živinoreja, zato sta ti dve panogi tudi najboljše kažipot za usmerjanje gospodarstva v bodoče. Gospodarski račun jim je sicer zdrsnil iz rok takoj v začetku, vendar tudi brez njega niso slabo gospodarili. Zasluga niso obračunavali po vloženih delovnih dnevih, pač pa po tem, koliko je katera skupina ustvarila dohodkov.

Zasluge ni bil slab. Zadruženik Barle se je zadovoljno smehljalo, ko je na občnem zboru 24. februarja pri obračunu prejel blizu 200 tisočakov. Pol-

drugi milijon dinarjev je na občni zbor prinesel blagajnik kar v nahrbtniku, da je lahko vsem zadruženikom v gotovini izplačal zaslužek po obdobju akontacije, ki so jo prejeli med letom. Zasluge se je povečal nasproti letu 1951 za 6,87 odstotkov.

Zadruženiki so letos prvič določili sredstva za plačevanje zemljiške rente za vloženo zemljo, določili so tudi večji znesek za investicije, zlasti pa so poskrbeli za bolne in onemogle člane ter za strokovno in kulturno izobrazbo. Tako so določili, da dobi vsak zadruženik povrnilne stroške zdravljenja, vsak pa ima tudi pravico, da gre enkrat na leto k specialistu na zdravstveni pregled. Zadruga povrne članom tudi stroške zdravljenja zob. Dela nezmožnim članom so določili od 1500 do 2000 din mesečno, stariim neposkrbljenim pa od 800 do 2000 din mesečno. Posebne dodatke v naturi so predvideli za družine s številnimi majhnimi otroci, prav tako pa tudi materam za čas pred porodom in po porodu. Vsak član zadruge, ki se poroči v zadrugi, dobi enkratno podporo 20.000 din, če pa se poroči drugam, dobi 5000 din. Lep znesek so določili za kulturni sklad, ker menijo, da je izobrazba zadruženikom nujno potrebna. Iz tega sklada bodo črpali sredstva za nakup knjig, časopisov in revij, za podpore kulturnim društvom, glavni znesek pa za štipendije dijakom kmetijskih šol. Kulturni sklad je prav gotovo eden najbolj koristno naloženih.

Bodoči načrt dela velikoloških zadruženikov je sila preprost, pa prav zato toliko bolj razumljiv in gospodarski. Se več semenskega in drugega krompirja, še večja pažnja živinoreji, ker sta ti dve panogi za njih najbolj donosni, obenem bodo nadaljevali borbo za višji

hektarski donos, vse pa na gospodarskem računu. Vsa dela so razdelili na štiri kategorije; po teh bodo ob koncu leta obračunavali zaslužek. V načrtu imajo nakup še enega traktorja, da bodo lahko zmanjšali število konj. Zadruga bo najela obratni kredit, da bo lahko ves zaslužek izplačevala sproti. Ko so izvolili nov upravni odbor s tovaršem Antonom Lavriho na čelu, so izvolili še skupinovodje, brigadirje in skladiščnika, da bo delo tudi v bodoče potekalo nemoteno.

Ustvarjeni dohodki te zadruge so toliko bolj pomembni, ker izvirajo izključno samo iz kmetijstva. Zadruga nima nobenega gozda niti za lastno potrebo, to je za steljo in drva. Dosedanja borba zadruge za dodelitev gozda iz državne imovine je bila brezuspešna, čeprav je takih gozdov v bližini dovolj. Ne bi mogli trditi, da pri reševanju tega za zadrugo zelo važnega vprašanja ni vmes tudi kaj nepotrebne birokracije. Prav bi bilo, da se to vprašanje čimprej reši v korist zadruge, saj je gozd dobremu gospodarstvu prav tako potreben kot njive.

V Metliki in na Trški gori so kmetje te dni občudovali moč pluga-velikana, ki je oral celino kakor za šalo. Zdaž si ga že marsikje želijo in bo kar težko ustregel vsem, ki bi radi rigolali z njim nove obdelovalne površine

Še o čiščenju in škropljenju sadnega drevja

Bežen pregled po naših sadovnjakih v tem času nam kaže, da sadjarji še vedno ne čistijo sadovnjakov. Še vedno je polno neočiščenega in neobrezanega sadnega drevja. Lastniki zanemarjenih sadovnjakov pozabljajo, da so po uredbi o obveznem zatiranju škodljivcev in boleznih sadnega drevja dolžni do vsakega 1. aprila sadno drevje očistiti, vsa suha, stara in po ameriškem kaparju močno napadena sadna drevesa izkopati ali posekati. V okolici Novega mesta kakor v mestu samem je letos opaziti pojav posebnega pomlajevanja po ameriškem kaparju uničenega sadnega drevja. To pomlajevanje obstaja v tem, da sadjarji puste samo golo deblo in od vej pol do 1 m dolge štrclje. Takšen način pomlajevanja je brezuspešen, je škoda dela, ker bo drevo hitro šlo po zlu. Sadna drevesa, ki so zaradi boleznih že itak izčrpana, tega načina pomlajevanja ne bodo prenesla in se bo drevo prej ali slej posušilo.

Pomlajevanje je za drevo težka operacija in je lahko prenese samo drevo, ki je še dovolj močno in dobro gnojeno. Takšen način pomlajevanja vidimo v Briljnu, koloniji, Irči vasi itd. Vsem lastnikom tako pomlajevanih dreves svetujemo, da naj izsekajo sadno drevje in bo pametneje v jeseni posaditi mlado drevje. To sadno drevje bi moralo biti pomlajeno že pred letom ali dvema, in bi ga bilo še lahko rešiti. Ti, za naše gospodarstvo slabi zgledi, naj bodo zadnji opomin vsem onim, ki puste okuženo sadno drevje v nemar in

naj jih prepričajo, da bomo le z rednim zimskim in poletnim škropljenjem, z izdatnim gnojenjem in rednim čiščenjem obvarovali sadno drevje pred uničenjem.

Po uredbi morajo posebne komisije občinskih ljudskih odborov pregledati vse sadovnjake, če so očisti. Čas za pregled je določen od 1. do 10. aprila. Nujno je, da enkrat začnemo s kazenskimi ukrepi proti tistim, ki hote nočejo čistiti sadnega drevja. Vloženi trud naprednih sadjarjev je zastoj, ker so zanemarjeni sadovnjaki leglo raznih bolezni.

Škropljenje v letošnjem letu še ni povsod zadovoljivo, čeprav imamo sedaj v prometu dobra in še dokaj ce-

V VSAKO HISO
DOLENJSKI LIST!

na sadna škropliva. Najmanj je zadovoljivo v okuženem področju v okolici Novega mesta. Ni na razpolago dobrih sadnih škropliv. KZ Novo mesto si ni preskrbela dovolj škropliva, katerega bi morala imeti stalno na zalogi kot grost. V zameno za rumesan ponuja dražji drevosan, čeprav je znano, da sadjarji zaradi slabih izkušenj v preteklih letih odklanjajo karbolinoje. Rumesan je tudi mnogo cenejši, ker stane 1 liter pripravljene škropliva komaj 1,20 do 1,50 din, dočim stane drevosan 2,50 do 3 din liter.

Pohvalno je delo v tem pogledu KZ Sentjerne, Straža, Šmihel itd. V teh KZ se vidi delavnost sadjarskih odsekov. KZ Sentjerne škropi z UNIMOGOM in prevoznimi škroplivci, KZ Straža bo plačala škroplivo in delavce in tako najbolj pošteno vrača dobiček med zadruženike.

Rumesan je škroplivo, ki si je letos utrlo pot do naših sadjarjev. Mogoče ga ponekod uporabljajo še v preveliki raztopini. Zadoštuje za neokužene ali malo okužene sadovnjake v 1 do 1,50% raztopini, za močno okužene do 2% raztopini. Za koščitarje je dovolj 1% to je: 1 kg škropliva na 100 litrov vode.

Čas škropljenja je omejen, ker se lahko uporablja do časa, ko brsti nabreknejo. Če bomo škropili pozneje znižamo koncentracijo na 1%.

Rumesan je uporaben tudi za zatiranje predence. Še pred cvetenjem mesta, okužena s predenco, pokosimo in požemo, nato pa izdatno poškrbimo z 1% rumesanom. Sicer bomo osmrdili nadzemne dele detelj, ki pa bo kmalu odgnala.

Gospodarsko stanje občine Adlešiči naj pomaga dvigati umno sadjarstvo!

Občina Adlešiči leži na skrajnem jugovzhodnem delu črnomalskega okraja. Z novo teritorialno razdelitvijo in združitvijo prejšnjih KLO je nastala večja občina, h kateri so priključene tudi vasi Miliči, Marindol in Paunoviči, ki so prej spadale k sosedni Hrvaški, akoravno so na levem bregu Kolpe. Ta priključitev je bila izvedena na splošno željo prebivalcev navedenih vasi.

Geološki sestav področja adlešičke občine je izrazito kraški teren z velikim pomanjkanjem vode v poletnih mesecih. Iz teh razlogov je pridelek na skromnih njivah skrajno slab, obdelovanje pa zahteva veliko naporov. Mehanizacija obdelave zemlje v teh krajih sploh ni možna.

Kar pa velja za vso Belo krajino, velja toliko bolj za adlešičko občino: ima izredno ugodne pogoje za sadjarstvo, ki bi lahko ob smotrnem gojenju veliko pripomoglo, da si kraj opomore. Sadjarstva bi se morali oprijeti vsi kmetovalci, in to čimprej. Najbolj bi kazalo vsa pobožja, ki se težko obdelujejo, zasačiti s sadnim drevjem, v višjih legah zlasti z orehi.

Zaključek zimskega kmetijskega tečaja v Dolenjskih Toplicah

V sredo, 25. marca, je bil zimski kmetijski tečaj uspelo zaključen. Pred zaključkom je 16 tečajnikov šlo na izlet v Ljubljano, Sentjurj in Maribor. — V Ljubljani so si tečajniki ogledali poleg zanimivosti Ljubljane tudi Veterinarsko bolnico in postajo za umetno osemenje. V Sentjurju so si ogledali vzorno posestvo in živinorejo kmetijske šole, v Mariboru posestvo Srednje kmetijske šole, ob povratku pa še Kmetijsko šolo Grm v Novem mestu. Z ogledom navedenih vzornih kmetijskih posestev so tečajniki dobili vpogled v večje moderne kmetijske obrate. Da so se lahko vsi udeležili izleta, je zasluga KZ Dol. Toplice, Kmetijske delovne zadruge Toplice, KZ Straža, občinskega LO Toplice in okrajnega LO Novo mesto, ki so prispevali izdatno podporo v skupnem znesku 12.500 din. Izlet so vodili 3 predavatelji. Tečajniki se zahvaljujejo vsem, ki so z denarno podporo omogočili lep in koristen izlet.

Postaja za umetno osemenje

Na pobudo živinorejcev in Okrajne zadruške zveze je OLO Novo mesto sprejel sklep o ustanovitvi postaje za umetno osemenje v Novem mestu. Postaja bo dobivala seme najboljših plemenjakov in bo zaradi tega znatno prispevala k zbolšanju govedoreje v novomeški okolici in k borbi proti jalovosti. Večino sredstev za vzdrževanje in ustanovitev postaje bo dal na razpolago OLO Novo mesto, kmetijske zadruge novomeške okolice pa bodo prispevale za ustanovitev postaje 400.000 dinarjev. S to postajo dobi Dolenjska lep kmetijsko-veterinarski objekt.

Da pa pri nas podcenjujemo gospodarski pomen sadjarstva, je najbolj dokaz zanemarjeno sadno drevje, ki že životarji na naših vrtovih. Skoraj nihče se ne briga za njih, toliko več pa se siliš pritožb, češ da zelo malo donosa, se pravi, da slabo rodi. Tu bi morala kmetijska zadruga s sadjarskim odsekom veliko več storiti, kot je do sedaj. — Sadjarski odsek bi si moral čimprej omisliti lastno drevesnico za vzgojo najbolj primernih sort sadnega drevja in takoj začeti z načrtnim sadjarstvom na primernih krajih in legah. Poudarjam, da posebno dobro uspevajo v tem kraju orehi, poleg tega pa orehovo drevo, ko odraste, ne potrebuje več posebne nege. V takih pasivnih krajih, kot je adlešička občina, je treba iskati vseh vrst možnosti za povečanje narodnega dohodka in mislim, da bi bilo prav urejeno sadjarstvo važna gospodarska panoga, ki bi veliko pripomogla, da se odpravi pasivnost tega predela Bele krajine.

V. P.

Kdaj bomo sadili krompir?

Večina kmetov sadi krompir pre zgodaj. Prepričani so, da mora krompir v zemljo brž ko je skopnel sneg. Ob saditvi mora biti zemlja dovolj topla, imeti mora vsaj 7°C, kar pa v dne, ko je sneg komaj skopnel in je zemlja še mokra in hladna, ni mogoče. Če v tako hladno in mokro zemljo sadimo, krompir ne more skaliti in prodreti na svetlo in čaka v zemlji. Izpostavljen je trohnenju, gnitju in raznim škodljivcem v zemlji. Zato ni čudno, če se pozneje vidijo na njivi praznine. Marsikatero leto nas obišče spomladanska slana in zgodaj posajen krompir pozebe. Ponovno odganjanje izčrpa rastlino, ki tudi kasneje ne more dati dovolj gomoljev. Slike rastline so neodporne proti škodljivcem, katerih se pojavlja na krompirju mnogo.

Najprimernejši čas za sajenje krompirja, razen prav zgodnjega, naj bi bil nekako od 10. aprila dalje. Zemlja mora biti zagnojena in v polni moči. Najbolje je zaorati gnoj že v jeseni, spomladi bo takšna zemlja hitro topla in osušena. V takšno zemljo posajen krompir ne bo miroval, temveč bo hitro razvil krepke grmlje, ki bodo takoj v stanju presnavljati rudniško snov v organsko. V jeseni preorana zemlja si je tekom zime nabrala tudi zaloge vode za primer spomladanske suše. Tudi škodljivci ne bodo našli zatočišča pri dobro rastočih grmljih.

Druga doba za krompir, ki bi jo bilo treba pri nas bolj upoštevati, je sajenje krompirja po strnišču.

V hladnejšem in svetlem prostoru shranimo seme, da je v juniju in juliju primerno za kalenje. Poskusi so pokazali, da so za strniščno saditev najbolj primerne sorte zgodnje ali srednje pozne. Ko smo poželi n. pr. ječmen, njivo pognojimo z gnojem, preorjemo in posadimo. V juliju ali avgustu krompir okopamo in še lahko gnojimo pod list s kalijevo soljo. Krompir cvete v septembru. Ker se krompir, sajen po

Kako bomo povečali naše pridelke

Gnojila so najvažnejši činitelj za povečanje pridelkov. Na razpolago imamo naravna in umetna gnojila. Najvažnejša gnojila so hlevski gnoj, gnojnica in kompost. Zato je najvažnejša naloga vsakega gospodarja, da ta gnojila najbolj varuje in z njimi dobro gospodarja.

Umetna gnojila se uporabljajo kot dopolnilna k naravnim. Kdor hoče doseči večji pridelek samo z umetnimi gnojili, je v zmoti. Ravno tako je napačno, če se zanaša samo na hlevski gnoj, ker z umetnimi gnojili dobimo ravno tiste snovi, ki zemlji najbolj pri-

manjkujejo. Hlevski gnoj z dodatkom potrebne količine umetnih gnojil edini more vplivati z ostalimi činitelji vred na večje pridelke.

Vzrokov za padeč pridelkov v zadnjih letih je več. Delno je manj hlevskega gnoja, imeli smo suše in podobno, uporabljali pa smo tudi manj umetnih gnojil. Glede umetnih gnojil se je stanje zelo izboljšalo in lahko trdimo, da je letošnja uporaba umetnih gnojil najvišja, ker smo jih dosegli do sedaj.

Hlevski gnoj nima namreč vseh snovi v takšnem razmerju, kot jih posamezne rastline potrebujejo. Ta primanjkljaj najceneje in najlažje nadomestimo z umetnimi gnojili. Hlevski gnoj vpliva tudi na zboljšanje zemlje, ker je potem zemlja bolj rahla, bolj zračna in vpija več vlage, česar pa z umetnimi gnojili ne dosežemo. Rahla zemlja pospešuje delovanje bakterij, ki so osnova rodovitnosti zemlje. Gnoj mora biti pravilno shranjen. Najprimernejše je zidano gnojišče z jamo za gnojnico. Gnoj, ki se vsak dan izkida iz hleva, mora biti na gnojišču dobro zravnano in stlačeno.

Gnoj za gnojenje mora biti dozorel, kar traja 3–4 mesece. Sveži gnoj ni prikladen za gnojenje, ker ni v začetku rasti še sposoben, da bi služil za prehrano rastline. Povprečno se uporabi v prvem letu do 50% hranljivih snovi, delovanje gnoja pa zavisi od zemlje. V lažji zemlji je delovanje bolj hitro kakor v težki. Gnojnica ima tudi veliko vrednost, vendar v našem kmetijstvu propada in se izgublja, ker ni urejenih hlevov in gnojišč. Premalo je še pri nas poznan kompost. Vsako gospodarstvo bi lahko iz raznih odpadkov tekom leta pripravilo več ali manj komposta, ki je najboljše gnojilo za travnike ali sadovnjake. V naprednejših državah zlasti za gnojenje vinogradov vse bolj uporabljajo zeleno gnojenje ali podor. Obstaja v tem, da se sejeje metuljnice in se vsa zelena rast podorje ali podkoplje.

Umetna gnojila so dopolnilna gnojila. Ker poznamo njihov sestav, nam odlično služijo za dopolnilno gnojenje tistih redilnih snovi, ki rastlini najbolj primanjkujejo. Poznamo namreč točno, koliko kg dušika, fosforja ali kalija odnese pridelek n. pr. 20 mtc krompirja. Ob upoštevanju % izrabe redilnih snovi v gnoju ali umetnih gnojilih se lahko primanjkljaj dodaja po volji v obliki te ali one vrste umetnega gnojila. — Umetna gnojila sedaj izdelujejo umetno, kot n. pr. dušična gnojila, ostala kopljejo v naravi in se samo predelajo, kot n. pr. superfosfat, kalijevega sol.

Umetna gnojila vsebujejo isti dušik, fosforno kislino in kalij kakor hlevski gnoj. Delovanje teh hranilnih snovi je

pri prehrani rastlin isto kakor v hlevskem gnoju, razlika je samo v tem, da je v 1 kg gnojila mnogo več posamezne redilne snovi. Nezaupanju do umetnih gnojil pri posameznikih je pa krivo nepoznavanje njihovega sestava in nepravilna uporaba posameznih gnojil za določene rastline. V splošnem velja načelo, naj se žitom gnojijo dodatno s superfosfatom, okopavinam, zlasti krompirju, pesi, korenju s kalijevo soljo, krmiskim rastlinam z dušikom itd. Na koristnost gnojenja vpliva zemlja sama zlasti pa zadostna vlaga. V suši se gnojila slabo izkoristijo in ostanejo v zemlji še za prihodnje leto. V ugodnih razmerah se izkoristijo vse snovi v največji meri že v prvem letu.

Fr. Malasek

PRODAJA VINA V KMETIJSKI ZADRUGI METLIKA

Naravno je, da zadruženiki streme, da postane njihova organizacija glavno orožje v borbi za povečanje kmetijske proizvodnje in poslednik za boljše vnovčevanje pridelkov. Kako se lahko to doseže, naj pokažeta naslednja dva primera iz KZ v Metliki.

Jeseni 1952 je vinarski odsek prevzema od svojih članov na račun grozdje in mošt. Nečlanom se je takrat plačeval mošt po 40 do 45 din. Članom je bilo zagotovljeno, da bodo prejeli naknadno razliko, kakor bo vače vino vnovčeno. Zadruga si računa pri delu samo nizke režijske stroške zaradi vkletnja vina. Do sedaj je zadruga vsem članom, ki so dali vino ali mošt na račun, doplačala že 30 din za liter, tako da so dobili do sedaj vino plačano po 60 din. Vendar je njihovo vino še v kleti in je še zmeraj na računu. Nekateri zadruženiki ob prodaji vina še niso dovolj zaupali svoji zadrugi in so želeli takojšnje celotno izplačilo. Vinogradniki že čutiljo, da postaja vinarski odsek pri KZ Metlika pobornik za boljše vnovčevanje njihovih pridelkov. — Vedo dobro, da je vodstvo odseka v dobrih rokah in da se lahko pri jesenskem odkupu grozdja ali vina popolnoma zanesejo, da bo odsek delal samo njim v dobro.

Kmetijska zadruga se poleg tega tudi dobro zaveda, da je obnova sadjarstva in vinogradništva njena prva naloga. V ta namen je preskrbela dovolj sadnih dreves in cepčlen. Na razpolago je bilo dovolj cepčlen dobre kakovosti, kmetijski tehnik pri KZ pa je interesentom dajal potrebna navodila glede sort in podlag. Pri nabavi sadnih dreves je del stroškov krila KZ iz dobička, ki je bil ustvarjen v letu 1952. Člani zadruge so prišli do cenejših in dobrih sadnih dreves.

R. J.

Vinica

Prepotrebna cesta Vinica-Bojanci, za katere gradnja je bilo porabljenih že nekaj stotisočakov, potrebuje še novih investicij za nadaljevanje del. Dobra prometna zveza je vsekakor hudo potrebna, prav sedaj pa še za parti-

zantsko vas Bojance, kamor prebivalci ob vsaki suši vozijo vodo od Kolpe po slabih poteh. Prav tako bi bilo potrebno razširiti vasko pot Stara lipa-Brest, ker bi s tem skrajšali okrajno cesto Dragatuš-Sinjji vrh za polnih 6 km. V sami Vinici bi bilo potrebno čimprej urediti primerno gostišče, ker sedanje zakupno pri Solniku ne ustreza današnjim potrebam. Skropljenje sadnega drevja je v polnem teku in upamo, da se bo pravočasno zaključilo. Dve prevozniki škropilnici pod strokovnim vodstvom sta stalno zaposleni; kmetijska zadruga in občinski ljudski odbor nadzirata pravilno škropljenje. Kapar se je tu že pojavil in zato se sadijari zelo zanimajo za učinek škropiva. Budnost je na mestu, ker bi ta nevarni škodljivec lahko v nekaj letih uničil naše sadno drevje.

SENTJERNEJSKE NOVICE

Ceprav je bil občni zbor KZ v Sentjerneju sklican že drugič, je bila udeležba slaba. Kot zastopnik OLO je bil navzoč tovariš predsednik gospodarskega sveta Maks Vale, ki je večkrat segel v debato s koristnimi nasveti in raznimi ugotovitvami; okrajno združeno zvezo je zastopal tov. ing. Lincner. Ceprav je padlo precej pikrih na račun poslovanja enih in drugih odsekov, lahko rečemo, da je bila živahna, mestoma burna debata zelo koristna in naj služi novemu upravnemu odboru in sodelovanjem ne samo vodstva in uslužbenecem, temveč vseh članov, saj je končno KZ s posestvi vred njihova last in bi jim ne smelo biti vseeno, kako se upravlja. Pravilno je bilo tudi to, da je bila v upravni odbor izvoljena tudi gospodinja Rezi Jankovič iz Sentjerneja, ki bo s tovariško Jožico Cudovan zastopala interese članic pri okrajni zvezi združnic. O sestavi upravnega in nadzornega odbora bomo poročali prihodnjič. Iz poročil in diskusije pa smo videli, da je bivši upravni odbor s predsednikom Petrom Durjavo vendarle delal.

Zimska kmetijska gospodarska šola v Sentjerneju je imela kar tri zaključke. Prvi zaključek je bil 8. marca s krasno razstavo, drugi z družabno prireditvijo 10. marca, no, in sedaj tretji, ko so nam prikazali Finžgarjevo ljudsko igro »Veriga«. Če pomislimo, da so

Kronika nesreč

DOLJNI SUHADOL pri Brusničah. Užitkarju Janezu Šašku je doma med pretepenjem pri prizadevanju poškodbe na obrazu in levem stičnem telesu.
MAJ Vrh pri Mirni peči. Desetletni Alojzij Novak je med igranjem padel in si zlomil desno nogo.
NOVO MESTO. Pri kontroliranju zavor na avtobusu je dobil odrgnine na rebrih referent za cestno pri okrajnem ljudskem odboru Slavko Mornar.
DOBILICE. Upokojeni rudar Ivan Lamut si je pri padcu zlomil levo nogo.
METLIKA. Pri čiščenju je padel z drevesa in si zlomil levo roko upokojenec Anton Gustlin.
KLOSTER pri Gradcu. Cvetko Gortan, sedemletni sinček železniškega kretnika, si je med igranju zlomil desno nogo.
DOLNJA STRAZA. Pri delu v vinogradu je padla in si zlomila nogo delavka Ivana Golob.
SKOČJAN. Antona Debevara, posestnikovega sina, je med kopanjem v vinogradu na Telcih udaril oče z železnim klinčkom in mu prizadel poškodbe na levi strani glave.
KOT pri Semlju. Sestletna hčerka kletarja Jožeta Cesar je prevrnila na sebe vrelo mleko in se oparila po obeh kolnih.
ORLAKOVO pri Ozlju. Pri nezgodni med delom v mlinu se je težje ponesrečil delavec Vlado Barkovič. Zlomljeni ima obe nogi.

(Nadaljevanje s 3. strani)

Marijino družbo tudi ni zapisana! To ti pišemo, da je tebe lahko sram, da imaš takšno hčer. Preberi Sajevčevi in Tkalčevi, da bosta znali, kakšne hčere imata. Bogonarjeva in Lavretičeva se ne vlačijo tako po birtijah kakor vaše.
Ali izžareva iz tega pisma zares skrb za mlada dekleta, ki »hodijo na gasilske sestanke in se baje vlačijo po birtijah? Ali ni v njem zlahka izluščiti besne jeze nad tem, ker mlada dekleta v družbi poštenih fantov rada zaplešejo v gostilni (kakor so nekoč peslele tudi njihove mamice)? Ali ne lomi tretjajskih duš jeza nad tem, ker so nekatera mlada dekleta spoznala dvojno moralno tistih, ki jih vabijo in spet zamažajo vabijo v Marijino družbo? Ali ni pismo zadosten dokaz, kako pojmujejo pobožnjakarske duše naročila svoje vojskujoče se cerkve?
To pismo je prinesla 7. januarja 1953 na dom k Juršak Ani iz Dragatuša njeva daljnja sorodnica Gregorič Anica iz Dragatuša in ga oddala 11-letnemu Juršakovemu Petru z naročilom, naj ga zanes v poštni nabiralnik. Ob tej priliki mu je seveda zagrozila, da ne sme nikomur povedati, kdo mu je pismo dal. Tudi Petrova mati je sinu zagrozila, naj molči. Pomislite, kakšna veriga izmota vanj in kolikšna »spretnost« hinavcev!
Juršak Peter je seveda tistemu, ki ga je trdo prijel, od koga je zanesel pismo v poštni nabiralnik, povedal, kako in kaj. Ko pa je njegova mati zve-

IZ NAŠIH KRAJEV

TO IN ONO IZ LOŠKEGA POTOKA

Letni občni zbor kmetijske zadruge še nobeno leto ni bil tako polnoštevilno obiskan kakor letos. Nad 230 članov se ga je udeležilo, več pa jih ni moglo v dvorano. Občni zbor je pokazal, da se člani zelo zanimajo za poslovanje zadruge in žele slišati poročilo upravnega odbora. Kar ni zajelo poročilo, so dopolnili v razpravi člani. Del dobička se razdeli med člane v blagu, nekaj so določili za razne sklade, večino dobička pa so namenili za gradnjo zadrževalne mlekarnice in dokončanje delavnice v Travniku. Mlekarna je za ta kraj, kjer se vedno bolj razvija umna živinoreja, še prav posebnega pomena. Sklenili so tudi začeti s čiščenjem pašnikov, ureditvijo staj in gradnjo napajališč.

Manjkalo tudi ni kritike. Zakaj je v Blokah dovolj koruzne moke in je 5 din cenejša kot v Loškem potoku, je bilo eno vprašanje. Odbor je kriticiziral

nekatero člane, ker prodajajo les drugam in tako pomagajo ustvarjati dobiček tistim podjetjem, ne pa svoji zadrugi. Za člane, ki so prodali les zadruzi v letu 1952, bodo določili nekaj dobička po kubiku prodanega lesa. S tem sklepom se vsi niso strinjali in so bili mnjenja, da je dobiček od lesa, ki je bil kupljen po maksimalni ceni leta 1951, prodan pa po prostih cenah lani. Tisti, ki so v celoti izpolnili obvezno oddajo lesa, tega nimajo, tisti, ki tega niso izpolnili, pa sedaj prodajajo les po prostih cenah. Zato naj bi dobiček razdelili prvenstveno tistim, ki so les prodali po nižjih cenah.

Občni zbor TVD »Partizan« je pregledal svoj delo in sprejel sklepe za bodoče. V zimskih mesecih se je razvil smučarski šport, pri katerem so bili doseženi lepi uspehi. Nekaj mladincev je obiskovalo tečaja v Ortneku in Kočevju, tov. Zofka Segar pa je nadaljevala smučarski tečaj na Krvavcu.

Popravek: Popravljamo netočno vest, ki se je vrnila med poročilo iz Podprese v 8. številki našega lista, in sicer tisti del, ki govori, da spadata Stari trg in Novi kot pod ljudsko republiko Hrvaško. V resnici spadata oba ta kraja v LR Slovenijo, a sta tik ob meji sosedne republike. K. D.

Smihel pri Žužemberku

Kot ostala leta smo tudi letos praznovali dan borbenih žena. V soboto 7. marca smo pripravile lepo pogostitev naših zaslužnih žena. Kar lepo je bilo in škoda, da se nam niso pridružile še žene sosednjih vasi v takem številu, kot smo jih povabile in pričakovale. Vsem tistim, ki so se nam posmehovali, povemo, da bomo tudi v bodoče proslavljale svoj borbeni praznik in še bolj poživile delo v naši organizaciji. C. J.

Dobrepolje

Delegati vseh šestih mladinskih aktivov so se zbrali 8. marca na občinski mladinski konferenci ter se v navzočnosti predstavnikov ostalih organizacij pogovorili o doseganem delu in bodočih nalogah. Najbolj številno je bil na konferenci zastopan aktiv iz Strug, ki je dobil pohvalo za uspešno delo. Priznanja in pohvale je bil deležen tudi aktiv iz Predstrug. Poleg teh dveh abstajajo mladinski aktivni še v Vidnu, Kompoljah, Ponikvah in novo ustanovljeni aktiv na nižji gimnaziji v Dobrepolju. Razprava je potekala v glavnem o potrebi razširitve in utrditve mladinske organizacije in pripravah občinskega mladinskega festivala, ki bo predvidoma v mesecu maju. K. Z.

Sinjji vrh

Na Sinjem vrhu in okolici pa škropjenje ne poteka tako ugodno kot na primer v Vinici. Vse prepočasno teko priprave. Ljudem je bilo o tem že veliko povedanega, premaljo pa narejnega. Res v tem kraju se ni opaziti kaparja, toda to nas ne sme uspavati.

Želite biti za pomlad lepo obuti in oblečeni?

Izberete si lahko damske nizke čevlje, sandale raznih oblik in barv, otroške nizke in visoke čevlje, delavske čevlje

po nizkih cenah

BOGATA ZALOGA PODMLADANSKEGA BLAGA!

Sadno drevje je treba najprej dobro očistiti, potem pa poskropiti. Sadjarski odsek kmetijske zadruge bi moral to zadevo pospešiti.

Pred dnevi so kmetje odkrili tatu, ki je kradel seno pri raznih posestnikih in ga nosil v košu domov. To je posestnik z dokaj lepim posestvom Z. J., ki bi lahko imel dovolj krme, pa je prelen, da bi jo ob košnji pripravil. Organi LM, ki so napravili na njegovem domu preiskavo, so odkrili zalogo drv, ki jih je imel v kašči in ki očitno izvirajo iz zalog kmetijske zadruge, kateri je samo lani zmanjkalo okrog 1000 metrov drv. Spekulant je dva kralj v kašči z namenom, da jih pozneje proda zadrugi. P. Z.

Stari trg ob Kolpi

Cesta Stari trg-Sinjji vrh je med najslabšimi v okraju. Cestar Petrovič poredko zahajal na delo, ker ga ni nikdar videti pri oskrbovanju ceste, zelo priden pa je, kot pravijo, pri uničevanju alkohola. Čudno je, da na primer cestni nadzornik ne pobara Petroviča, kako je z njegovo odgovornostjo do zaupanega dela? Če neče on delati, naj nastavi drugega, ki bo z veseljem opravil svoj poklic. Z. P.

Podzemlje

Za 8. marec so pionirji pripravili lep spored za matere in ostalo mladino, ki je obsegal pozdrav materam, deklaracije in igrico »Partizanska mati«. Dve partizanski vdovi so pionirji obdarovali. Počistili so tudi dvorano. Mimica Kure

V Šentjerneju je gorelo

Pretelko soboto zvečer, kmalu po 11. uri je klical plat zvona na pomoč. Z Recljevega kegljišča je opazil Sever Tonček, ki je postavil kregle, rdeči žar in že so hiteli nekateri na kraj požara, drugi pa v gasilski dom. Gorela je hiša št. 96, po domače pri Ivančevih, ki jo je bil pred kratkim kupil Lojze Kraševc. Prvi je bil na mestu Bakšev tov. Slavko, takoj za njim so prihitali Rangus Darinko, Smolič Jože, brivec Nace, župan in drugi. Prvi je vdrl v hišo, ki je bila že v plamenih, Bakše, in je zbudil ljudi, ki so trdno spali, medtem ko jim je streha gorela nad glavo: na enem koncu 86-letni Ivanc s svojo ženo, ki je že nad 3 leta v postelji, na drugem pa Kraševc Terezija, zet Ciril Jerele in žena Marija in otro-

čitek. Če bi ne prišla pomoč pravočasno, kdo ve kaj bi se zgodilo z njimi. Vrtilm šentjernejskim in pozneje še starovaškim gasilcem se je ob pomoči domačih posrečilo, da so spravili iz goreče hiše ljudi in skoraj vso opremo na varno. Od hiše je ostalo le golo zidovje. Pri reševalnih in zavarovalnih delih je odlično sodelovala naša NM pod vodstvom tov. poveljnika Ivana Gomizlja. Najbolj žalostno je to, da je Kraševc že drugič pogorelec, ker so mu bili prvo hišo uničili Italijani. Vzrok požara zanekrat še ni znan. Pohvaliti moramo gasilski naraščaj II. razreda tukajšnje gimnazije z dijakom Jožetom Hribarjem na čelu, ki so v nedeljo neutrudno nosili vodo, razkopavali kar strokovnjaško še tleče dele hiše in gasili.

Več telesne vzgoje tudi v osnovne šole

Vedno večjo pozornost posvečamo šolski telesni vzgoji. To vprašanje je posebno važno za osnovne šole, kjer je bila večkrat ena telesna vzgojna ura na teden, doslej samo na popirju. Priznamo, da se naše učiteljske bori z raznimi težavami; nima televadnic, no igrišč, niu zadrževanja in prostega razreda, še manj pa potrebnih rekvizitov za uspešno pouk telesne vzgoje. Imamo pa tudi učitelje, ki bi radi učili telesno vzgojo, pa ne vedo, kako bi začeli s to nalogo. Šola jim po večini ni dala nikakih napotkov za delo na terenu. Samo delo v urejeni televadnici jih ni moglo pripraviti za delo na terenu.

Da se to stanje izboljša, posebno pa da dobi naše učiteljske snovi, ki bo prilagojena pogojem terena, je okrajni Svet za prosveto in kulturo v Novem mestu priredil v semestrskih počitnicah šest-dnevni tečaj. Ta tečaj je že tretji v Novem mestu po osvojitvi. Udeležba na tečaju je bila zadovoljiva, saj je iz raznih krajev našega okraja prišlo 35 učiteljev in 2 učiteljice. Tečajniki so bili po večini mlajši ljudje, pogrešali po smo starejše učitelje, katerim prav pouk telesne vzgoje dela največ pregleda. Na tečaju bi tudi spoznali, kako za neustreznost njihove predstaviteljstva, da starejši učitelji ne morejo učiti telesne vzgoje v osnovni šoli.

Tečaj je bil v televadnici novomeške osnovne šole in je trajal po sedem ur na dan. Tolikšno števílo ur je bilo precej naporno, toda snovi je bilo toliko, da je ni bilo mogoče predelati v krajšem času. Naj-

OBVESTILA

VABILO
Občinski odbor Zveze borcev Žužemberk
ODKRIVA SPOMINSKO PLOŠČO
dne 29. marca 1953

v počastitev spomina 10. obletnice, ko je Tomičeva brigada ob ofenzivi slovenskih brigad obkrožila na Plešivici fašistični bataljon in ga uničila. Spomin na ta dogodek pri našem ljudstvu ne bo pozabljen.

Vabimo vse tedanje borce in aktiviste ter prijatelje Dolenjske k okritju spomenika. Pester spored, preskrbljeno za okrepčilo!

Kino

KINO NOVO MESTO PREDVAJA:
Od 27. do 30. marca: ameriški barvni film »Smoky«.
Od 31. marca do 2. aprila: ameriški film »Kobilice«.
Od 3. do 6. aprila: ameriški film »Tereza«.
KINO DOLENJSKE TOPLICE PREDVAJA:
28. in 29. marca: mehški film »Bisere«.

Oglasi

JAVNA DRAZBA bo 6. aprila ob 9. uri dopoldne v Zabjaku pri Bršljanu, katastrska občina Dolenjski vrh.
Cena ugodna. Cesar Anton Orkičevič I, Mirna poč.
DRAZBA VINOGRADA Z ZIDANICO v Dolgi nrtvi pri Trebnjem bo 29. marca 1953.
IZGUBIL SEM nahrbtnik na poti iz Kandije do Malega Slatnika. Vrtnice ga proti nagradi na upravi Dolenjskega lista.
REALITETNA AGENCIJA MARIBOR kupuje in prodaja nepremičnine in premičnine po svojem zastopniku Globevniku Ivanu, Skočjan pri Novem mestu. Informacije, delo pogodb in prenos lastništva brezplačno.

tušu vaščani niso naročniki časopisov, ki bi te ljudi vzgajali v socialistični zavesti; ni naročnikov na knjige, ki naj bi ljudstvo poučevale in vzgajale.
Da, odgovor je najti tudi v tretjem dragatuškem primeru dvojne morale, ki ga navajam v nadaljevanju članka.

Na božični dan 1952, ko so obratovale tovarne in podjetja, ko so na željo delovnega ljudstva imele reden pouk tudi šole, je dragatuški župnik Vidic Franc srečal dve deklici z Obrha pri Dragatušu. Deklici sta bili: Lasič Marica in Matež Milena. Obe sta še šolo-obvezni. Na vprašanje prečastitega gospoda župnika Vidica, zakaj nista šli v šolo, sta deklici odgovorili:
»Doma naju niso pustili.«
»Prav, prav!« je odgovoril prečastiti in se zadovoljivo nasmejal.

Samo dvakrat je odprl usta, a vendar veliko povedal.
Kaj sta mislili deklici, ko sta se oddaljili od župnika? Kakih vzpodbudnih pametnih misli verjetno nista razvijali v svojem podoživljanju župnikovega odgovora. Verjetno sta razmišljali, komu naj pošlje verujeta: župniku, staremu, učiteljem?
Ali se prečastiti gospod župnik Vidic zaveda, da je njegov »prav, prav« v mladih otroških dušah dobil potrdilo za to, kar so zagrešili že starši obeh deklic, ko jih niso pustili v šolo? Ali se zaveda, da je bil njegov satanski nasmeš in njegov »prav, prav« mnogo več

kakor odobravanje, ker deklici nista šli v šolo, da je bil to poziv na upor proti učiteljsstvu in šoli?

Na ta vprašanja naj bi odgovoril dragatuški velečasni, kadar bo obujal kesanje in si izpraševal kosmato vest! Mar naj bi zares takšnim ljudem še zaupali vzgojo naše mladeži?

Mislim, da po vsem tem ni treba mnogo razmišljati, če hočemo najti vzroke slabe vzgoje, če hočemo najti odgovor na vprašanje, kje so vzroki za skoraj množični kriminal v nekaterih dragatuških družinah.
Rešiti te mlade duše pred življenjsko zagrenjenostjo in srámoto, v katero jih peha jo tisti, ki so leta in leta delili otroškim dušam dvojno moralno, jih vzgajali v molitvi in potrjevali v zločinih, je dolžnost vseh, ki so danes zaskrbljeni nad usodo mladih ljudi, žrtve izkvrnjene vzgoje. V tem boju za srečno bodočnost mladih duš naj bodo dragatuški učitelji tudi v bodoče neizprosnimi borci za pravico in resnico. Pri pouku družbene in moralne vzgoje, na roditeljskih sestankih, pri delu z mladinsko organizacijo in v frontnih organizacijah naj bodo borci za poštenje, pravico in resnico, ljudje jasnih misli in čistega čela. In bodočnost bo pokazala, da izvršuje današnja šola plemenitejšo in lepše poslanstvo kakor takrat, ko so v njej sejali dvojno moralno ljudje, zvičajni vzgojitelji v črnih sukňajah, sami obremenjeni — z dvojno moralno. —

